

سئوالات

مبلغان (۵)

مجموعه پرسش و پاسخ‌های
جمعیت، سقط جنین و...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سقط جنین

«وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشِيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْءًا كَبِيرًا»

فرزندان خود را از بیم تنگدستی نکشید. این ما هستیم که آنان و شما را روزی می دهیم. یقیناً کشتن آنان گناهی است بزرگ!
(سوره مبارکه اسراء / آیه ۳۱)

عناوین سوالات

- ۳..... مراحل تشکیل جنین
- ۴..... اسقاط جنین پس از آزمایشات غربالگری
- ۷..... اسقاط جنین ناقص الخلقه .....
- ۱۰..... اسقاط جنین برای حفظ حیات مادر و دپهی آن
- ۱۴..... اسقاط جنین برای حفظ سلامت مادر و دپهی آن
- ۱۶..... دپه اسقاط جنین .....
- ۲۱..... اسقاط جنین نامشروع .....
- ۲۴..... دپهی اسقاط ولد الزنا و وارث آن .....
- ۲۷..... کفّاره در اسقاط جنین و مقدار آن .....
- ۳۰..... پرداخت کننده و گیرنده دپه سقط جنین .....
- ۳۳..... تعلق دپه به والدین در صورت رضایت آنها به سقط .....

- موجبات سقط .....
- ناقص الخلقه بودن .....
- بیماری یا مرگ مادر .....
- بیماری هر دو .....
- زمان سقط و مقدار دپه و کفّاره .....

عناوین سوالات

حقوق زوجین

- ۳۵..... رضایت زن در عزل
- ۳۷..... جلوگیری از بارداری بدون اجازه شوهر
- ۴۰..... اجبار مرد به جلوگیری از بارداری
- ۴۱..... حکم راه های جلوگیری از بارداری
- ۴۸..... حکم جلوگیری از بارداری و حکم لمس و نظر
- ۵۴..... بستن لوله برای جلوگیری با یک یا دو فرزند

احکام پزشکی

- ۵۶..... حکم لمس و نظر در بازکردن وازکتومی
- ۵۸..... تلقیح اسپرم اجنبی به لحاظ فقدان اسپرم در شوهر
- ۶۲..... تلقیح نطفه همسر
- انتقال نطفه لقاح یافته زوج با تخمک زن دیگر در رحم
زوجه.....

احکام عمومی

- ۶۹..... اجاره رحم زن دیگر
- ۷۴..... لمس و نظر به بیمار غیرهمجنس
- ۸۱..... توزیع وسائل پیش گیری و آموزش از بین بردن لقاح

تعمیر

مقدمه

دیر زمانی است که اداره پاسخ به سؤالات جامعه‌الزهراء علیها السلام حوزه علمیه خواهران قم، جوابگوی سؤالات فقهی بانوان پرسش‌گر و مشاور و همراه ره‌پویان معارف الهی در سطحی گسترده (حضور، تلفنی و مکاتبه‌ای) می‌باشد و طبعاً از این رهگذر می‌بایست آراء و نظرات مراجع عظام دام‌نعم‌الله‌علیهم را از آخرین منابع و مآخذ فقهی آنان به طور مستند به دست آورد.

بر همین اساس مجموعه‌ای از موضوعات فقهی با درختواره موضوعی در مسائل مستحدثه و موارد مبتلا به بانوان با آراء مراجع عظام دام‌نعم‌الله‌علیهم برای دسترسی آسان اساتید به پاسخ صحیح، تهیه و تنظیم گردیده است. اطلاعات سایت و مجموعه حاضر نمونه‌ای از پنجاه موضوع فقهی است که حاصل تلاش محققین و اساتید مجرب در بخش تحقیقات و استفتائات اداره پاسخ به سؤالات جامعه‌الزهراء علیها السلام می‌باشد.

پیش از بهره‌برداری از این مجموعه لازم است نکات ذیل مورد توجه خوانندگان محترم قرار گیرد:

۱. ترتیب اسامی مراجع عظام بر اساس حروف الفبا می‌باشد.
۲. موجود نبودن فتوای بعضی از مراجع در برخی از مسائل به لحاظ عدم دسترسی به پاسخ مستند آن مسئله از دفتر معظم‌له بوده است.
۳. اصل تمامی استفتائات و تاریخ ارسال و دریافت آن، در آرشیو اداره پاسخ به سؤالات موجود می‌باشد. خواهشمند است در صورت مشاهده هر گونه سهو و خطا در کتاب، با شماره ۰۲۵۳۲۱۱۲۳۵۹ تماس حاصل فرمائید.

شایان ذکر است به علت استقبال پاسخگویان به مسائل شرعی در سراسر کشور و معینه‌ها و مبلغین حج و عمره از مجموعه سؤالات و پاسخ‌های موجود، موسوعه فوق‌الذکر به صورت جزوه و کتاب در ۵۰ موضوع فقهی با بیش از ۱۸۰۰۰ پرسش و پاسخ فقهی از آراء مراجع تهیه شده و کلیه مطالب آن در سایت پاسخ به سؤالات قابل دسترسی می‌باشد.

اساتید مجرب اداره پاسخ به سؤالات دینی جهت رفع سؤالات و مسائل مستحدثه و محل تأمل، مشاور و پاسخگوی سؤالات فقهی و اعتقادی شما مبلغین گرامی هستند.

۱. پاسخگویی و مشاوره تلفنی سؤالات شرعی و اعتقادی بانوان:

۲. پاسخگویی و مشاوره حضوری سؤالات شرعی و اعتقادی، تاریخی، تربیتی و اخلاقی بانوان:

جامعه الزهراء علیها السلام، ساختمان مدیریت، طبقه اول

۳. پاسخگویی و مشاوره مکاتبه‌ای سؤالات شرعی و اعتقادی، تاریخی، تربیتی و اخلاقی بانوان:

مراجعه به سایت پاسخ به سؤالات فقه و معارف www.pasokhbesoalat.ir

مبلغین گرامی می‌توانند آخرین و جدیدترین استفتائات را از سایت، پیام رسان سروش و کانال تلگرام اداره پاسخ به سؤالات دریافت نمایند:

آدرس سایت پاسخ به سؤالات فقه و معارف: www.pasokhbesoalat.ir

آدرس پیام‌رسان تلگرام فقه و معارف: @edarepasokh

آدرس پیام‌رسان سروش فقه و معارف: @pasokhbesoalat

قابل ذکر است مقلدین مقام معظم رهبری دام‌تد العالی - با شماره‌های ۷-۲۵۳۷۱۱۲۲۵۳ و مقلدین سایر مراجع عظام دام‌تد العالی - با شماره ۰۲۵۳۱۷۶۸ می‌توانند جهت پرسش سؤالات شرعی خود، صبح‌ها ساعت ۸ الی اذان ظهر و عصرها ساعت ۱۹-۱۶ (نیمسال اول) و ۱۸-۱۵ (نیمسال دوم) تماس بگیرند.

شماره تماس دفتر برگزاری دوره‌های تربیت استاد پاسخگو ۰۲۵۳۲۱۱۲۰۷۸

شماره تماس سفارش محصولات فرهنگی ۰۲۵۳۲۱۱۲۳۵۹

شماره تماس امور اداری ۰۲۵۳۲۱۱۲۴۵۲-۸

«و من الله التوفیق»

جامعه الزهراء علیها السلام معاونت فرهنگی - تبلیغی

اداره پاسخ به سؤالات دینی

زمستان ۱۳۹۸

مراحل تشکیل جنین

سؤال: حد نطفه، علقه، مضغه و سایر مراحل تشکیل جنین از جهت زمان، چند روز است؟

آیت‌الله خامنه‌ای (دام ظلّه)

موارد مختلف است و زمان ثابتی برای همه موارد نمی‌شود تعیین کرد و مهم تحقق

عناوین ذکر شده می‌باشد.

موارد مختلف است و زمان ثابتی برای همه موارد نمی‌شود
تعیین کرد و مهم تحقق عناوین ذکر شده می‌باشد

دفتر
حسرت آیت‌الله خامنه‌ای، نطفه الهی
مجلس استفتاءات

آیت‌الله سیستانی (دام ظلّه)

مشهور این است ۴۰ روز، نطفه، و ۴۰ روز علقه، و ۴۰ روز مضغه ولی این امر محل

اشکال یا منع است و می‌توانند در موارد شک در انتقال از مرحله به مرحله، به مقدار

اقل کفایت کنند.

مشهور این است، ۴۰ روز، نطفه، و ۴۰
روز، علقه، و ۴۰ روز مضغه، ولی این امر
محل اشکال یا منع است
و می‌توانند در موارد شک
در انتقال از مرحله به
مرحله، به مقدار اقل
کفایت کنند.

۱۴۲۲

حکم سقط جنین پس از آزمایش غربالگری

سؤال: در آزمایشات غربالگری به منظور اسقاط جنین‌های ناقص، نمونه‌برداری از ماده آمینوتیک داخل رحم (آمیوستنز) و نیز نمونه‌برداری از پرزهای جنینی (سی وی اس) انجام می‌شود. این آزمایشات، تهاجمی محسوب شده و به خودی خود موجب می‌شود که در هر پنجاه یا صد یا دویست آزمایش بر روی مادرانی که جنین مشکوک به نقایص مادرزادی دارند، یک جنین (که در بسیاری از موارد، سالم می‌باشد) به قتل برسد و اسقاط شود. مستدعی است بفرمایید:

الف) آیا انجام چنین آزمایشاتی که جان برخی از جنین‌های سالم را به شرح فوق می‌گیرد، با هدف تشخیص جنین ناهنجار و اسقاط آن به دلیل حرجی بودن برای پدر یا مادر، جایز است یا خیر؟

ب) چه نوع از بیماری‌های مادرزادی جنین و چه مقدار شک به وجود آنها در جنین می‌تواند مجوز انجام چنین آزمایشات تهاجمی‌ای (نمونه‌برداری از ماده آمینوتیک یا نمونه‌برداری پرزهای جنینی) با هدف تشخیص و اسقاط جنین ناهنجار به دلیل حرج پدر یا مادر باشد؟

ج) آیا جنین‌هایی که در اثر چنین آزمایش‌های تهاجمی‌ای، به عمد یا شبه عمد یا خطا اسقاط می‌شوند، دیه دارند یا خیر؟

د) اگر دیه دارند، آیا دیه مذکور بر عهده پزشک دستور دهنده است یا پزشکی که مباشرت به انجام فرآیند اسقاط و قتل جنین می‌نماید؟

آیت الله سبحانی رحمته الله علیه

(الف) جائز نیست

(ب) جهت اسقاط، هیچ آزمایشی جائز نیست.

(ج و د) دیه بر عهده پزشکی است که مباشرت در انجام کار را دارد.

الف: جایز نیست .

ب: جهت اسقاط، هیچ آزمایشی جایز نیست .

ج و د: دیه بر عهده پزشکی است که مباشرت در انجام کار را دارد .

۶۹۰/۴
۱۳۸۶

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

(الف) جایز نیست و چنانچه موجب سقط جنین شود موجب دیه است.

(ب) هیچ یک از امور مذکور مجوز انجام آزمایشات مزبور با هدف تشخیص و اسقاط جنین نیست.

جنین نیست.

(ج) بلی دیه دارد

(د) دیه به عهده مباشر اسقاط و قتل است

الف- جایز نیست و چنانچه موجب سقط جنین شود موجب دیه است.

ب- هیچ یک از امور مذکور مجوز انجام آزمایشات مزبور با هدف تشخیص و اسقاط جنین نیست.

ج- بلی دیه دارد.

د- دیه به عهده مباشر اسقاط و قتل است.

۶۹۰
۴
۶۹۰/۴

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

(الف) تا آنجا که ممکن است باید از سقط جنین های سالم جلوگیری کرد.

(ب) آری دیه دارند

ج) دیه بر عهده پزشک مباشر و مادری است که خود را در اختیار می گذارد.

الف - تا آنجا که ممکن است باید از سقط مین های سالم جلوگیری کرد.

ب - آری دیه دارند.

ج - دیر عهده پزشک مباشر و مادری است که خود را در اختیار می گذارد.

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

اسقاط جنین در هیچ حال، حتی در حالی که هنوز نطفه است و هیچ تحول پیدا نکرده است جایز نیست.

اسقاط جنین در هیچ حال حتی در حالی که هنوز نطفه است و هیچ تحول پیدا نکرده است جایز نیست.

۱۳۹۹/۱۰/۸

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

حرج در نگهداری کودک، مجوز سقط نمی باشد و تجویز سقط جنین به وسیله پزشک یا هر کارشناسی حرام می باشد و بر متصدی سقط، دیه ثابت است و انجام کارهایی که موجب به خطر افتادن جنین شود حرام می باشد.

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

سقط جنین ناقص الخلقه

سؤال: سقط جنین ناقص الخلقه چه حکمی دارد؟

امام خمینی (ره)

جایز نیست.

استفتانات، ج ۳، ص ۲۹۰ و ۲۹۱، با استفاده از س ۳۱

آیت الله بهجت (ره)

جایز نیست.

احکام و استفتانات پزشکی، ص ۴۴، س ۵

آیت الله تبریزی (ره)

سقط جنین جایز نیست. بلکه اگر قبل از ولوج روح باشد و تحمل جنین حرج داشته باشد و از اینکه زن در نگه داشتن جنین بر خود بترسد، فقط برای خود مادر سقط جنین جایز است.

صراط النجاة، ج ۹، ص ۲۷۸، س ۹۴۳

آیت الله خامنه‌ای (دام ظلّه)

سقط جنین شرعاً حرام است و در هیچ حالتی جایز نیست مگر آن که تشخیص بیماری در جنین قطعی و داشتن و نگهداشتن چنین فرزندی موجب حرج باشد، در این صورت جایز است قبل از دمیده شدن روح، جنین را اسقاط کنند ولی بنا بر احتیاط، دیه آن باید پرداخت شود.

سقط جنین شرماً حرام است و در پنج حالتی جایز نیست مگر آن که تشخیص یهای در جنین قهقی و داشتن و نگهداشتن جنین فرزندی موجب حرج باشد، در این صورت جایز است قبل از رسیدن شدن روح، جنین را اسقاط کند ولی بنا بر احتیاط، دیدن آن باید پرداخت شود.

۰۳۱۵۰۸

آیت‌الله خوئی (ره)

جایز نیست.

استفتائات، ص ۳۸۳، با استفاده از س ۱۲۳۷

آیت‌الله سیستانی (دام ظلّه)

جایز نیست. مگر مستلزم حرج و مشقت فوق العاده و بسیار شدید برای مادر (هر چند در آینده) باشد که قابل تحمل نیست در این صورت قبل از دمیدن روح و جان گرفتن جنین اسقاط آن جایز است.

استفتائات، ص ۲۹۷، م ۱

آیت‌الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

قبل از ولوج روح تحقق اضطرار مجوز سقط است و در بعد از ولوج روح حتی اضطرار هم مجوز سقط نیست.

قبل از ولوج روح تحقق اضطرار، مجوز سقط است. و در بعد از ولوج روح حتی اضطرار هم مجوز سقط نیست.

۱۴۹۲۲
۹۹-۱۰۹۶

آیت‌الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

سقط جنین جایز نیست، هر چند اطمینان داشته باشید که جنین عقب مانده و بعداً هم

منجر به مرگ او می‌شود.

استفتائات پزشکی، ص ۶۶، س ۷۹

پاسخ کوتاه به ۵۷۰ پرسش، ص ۱۴۸، م ۴۷۱ و با استفاده از م ۴۷۲

آیت‌الله فاضل لنکرانی (ره)

نقص جنین مجوز سقط آن نمی‌شود؛ خصوصاً بعد از ولوج روح. بلکه چنانچه قبل از آنکه در او روح دمیده شود، معلوم شود و یقین کنند که جنین ناقص است و نقص او به حدی است که اگر بماند و به همان نحو متولد شود، نگهداری او موجب عسر و حرج شدید و غیرقابل تحمل برای والدین، خصوصاً مادر او شود، در چنین صورتی، ظاهراً خود مادر می‌تواند آنرا سقط کند.

جامع المسائل، ج ۲، ص ۴۸۲، س ۱۳۴۶

آیت‌الله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

هرگاه جنین در مراحل ابتدائی رشد باشد و به صورت انسان کامل در نیامده باشد؛ باقی ماندن جنین در آن حالت و سپس تولّد ناقص آن باعث عسر و حرج شدید، برای پدر و مادر گردد، با این شرایط مانعی ندارد.

استفتائات جدید، ج ۱، ص ۳۸۴، س ۱۴۸۷

آیت‌الله نوری همدانی (دام ظلّه)

جایز نیست.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۲، ص ۲۷۵، س ۸۸۲

آیت‌الله وحید خراسانی (دام ظلّه)

سؤال: سقط جنین ناقص الخلقه پس از تأیید ناقص بودن توسط شورای پزشکان چه

حکمی دارد؟

در فرض سؤال جایز نیست.

استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

احکام بانوان، ص ۱۶۹، با استفاده از س ۲۰۶

سقط جنین برای حفظ حیات مادر و دیه‌ی آن

سؤال: اگر ادامه‌ی بارداری باعث مرگ مادر شود سقط جنین چه حکمی دارد؟
آیا این سقط موجب دیه می‌شود؟

امام خمینی (ره)

با تجویز دکتر مورد وثوق، قبل از دمیده شدن روح، سقط مانع ندارد و بعد از دمیده شدن روح جایز نیست.

استفتائات، ج ۳، ص ۲۹۱، س ۳۲ و ۳۳

استفتائات ۱۰جلدی، ج ۱۰، ص ۱۵۱، س ۱۱۵۵۰

آیت‌الله اراکی (ره)

اگر قبل از ولوج روح باشد و اطمینان از گفته‌ی دکتر حاصل شود به اینکه در صورت بقاء حمل، (مادر) می‌میرد، جایز است. ولی دیه دارد.

استفتائات، ص ۲۵۰، س ۹

آیت‌الله بهجت (ره)

در موردی که به تشخیص دکتر حمل برای مادر ضرر دارد و ادامه‌ی حمل ممکن است منجر به مرگ مادر شود، چنانچه اشکالی در تشخیص دکتر نباشد و تحقیق کامل هم در این جهت شده باشد، سقط جنین قبل از دمیده شدن روح مانعی ندارد، دیه هم ندارد.

احکام و استفتائات پزشکی، ص ۴۳، م ۳

استفتائات، ج ۴، ص ۷۳ و ۷۴، م ۴۸۳۰ و ۴۸۳۳ و ص ۵۰۳، س ۶۲۸۴

آیت‌الله خامنه‌ای (دام‌طه)

اگر تهدید حیات مادر بر اثر استمرار حاملگی، مستند به نظر پزشک متخصص و مورد اطمینان باشد، سقط جنین قبل از ولوج روح، اشکال ندارد. ولی دیه دارد. بعد از دمیده

شدن روح سقط جایز نیست حتی اگر ادامه حاملگی برای حیات مادر خطرناک باشد مگر آن که استمرار بارداری، حیات مادر و جنین هر دو را تهدید کند و نجات زندگی طفل به هیچ وجه ممکن نباشد ولی نجات زندگی مادر به تنهایی با سقط جنین امکان داشته باشد.

اجوبه الاستفتانات، ص ۲۷۸، با استفاده از س ۱۲۶۶

پزشکی در آئینه اجتهاد، ص ۱۵۴ (دیه)

آیت‌الله خوئی (ره)

چنانچه بقای حمل برای حیات مادر خطر داشته باشد سقط نمودن بچه برای مادر جایز است و باید دیه بپردازد.

استفتانات، ص ۳۸۳، س ۱۲۳۷ و ۱۲۳۸

آیت‌الله سبحانی (دام ظلّه)

هرگاه به مرحله‌ای برسد که اگر جنین سقط نشود هر دو می‌میرند یا بقای جنین موجب مرگ مادر می‌شود سقط جایز است (قبل از دمیده شدن روح یا بعد از دمیده شدن روح)

استفتانات، ج ۱، ص ۳۲۱ و ۳۲۲، با استفاده از س ۹۹۳ و ۹۹۴

آیت‌الله سیستانی (دام ظلّه)

اگر خوف آن باشد که ادامه‌ی حمل به جان مادر زیان بزند که در این صورت اگر روح در نطفه دمیده نشده باشد، اسقاط حمل جایز است و دیه هم دارد و بعد از دمیده شدن روح، مطلقاً جایز نیست.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۱۱۵، م ۳۸۴

ملحقات کتاب منهاج الصالحین، ص ۲۱۹، س ۱۸۵

استفتانات، ج ۱، ص ۳۵۰، م ۱

آیت الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

در فرض سوال، جایز است اما دیه دارد.

باسمه تعالی

در فرض سوال، جایز است اما دیه دارد.

۱۴۲۷ هجری قمری

آیت الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

اگر روح دمیده باشد سقط آن جایز نیست و اگر روح دمیده نشده جواز سقط حمل،

محل اشکال است و دیه دارد. مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید، ج ۴، ص ۱۳۸

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله فاضل لنکرانی (ره)

با تجویز دکتر مورد وثوق قبل از دمیده شدن روح جایز است و بعد از دمیده شدن

روح اگر امر دائر است بین اینکه یا جنین و مادر هر دو بمیرند یا جنین سقط شود، سقط

جایز است و در هر دو صورت دیه دارد.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۴۶۰، ص ۱۷۵۴ و ص ۴۹۲، ص ۱۷ و ۱۷۶۲

آیت الله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

در صورتی که از گفته متخصصان متدین یقین یا خوف خطر ضرر مهمی برای مادر

حاصل شود پایان دادن به حاملگی تا زمانی که روح دمیده نشده جایز است و چون

احتمال تعلق دیه می رود احتیاط آن است که ورثه این کودک (غیر از پدر و مادر) با میل

و رضای خود از آن صرف نظر کنند و بعد از دمیده شدن روح اگر باقی ماندن جنین

موجب مرگ هر دو شود برای نجات مادر می توان جنین را سقط کرد.

استفتائات جدید، ج ۳، ص ۵۲۶، ص ۱۴۵۲ و ج ۱، ص ۴۵۶، ص ۱۴۹۹ و ص ۳۹۲، ص ۱۵۰۶ و ۱۵۰۸

آیت الله نوری همدانی (دام ظلّه)

در فرض سؤال؛ اگر بطور مسلم خطر جانی برای مادر دارد قبل از دمیده شدن روح اشکال ندارد ولی اعلام خطر باید بوسیله افراد متخصص و متدین باشد و نیز دیده بر مباشر لازم است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 در فرض سؤال؛ اگر بطور مسلم خطر جانی برای مادر دارد قبل از دمیده شدن روح اشکال ندارد ولی اعلام خطر باید بوسیله افراد متخصص و متدین باشد و نیز دیده بر مباشر لازم است.

آیت الله وحید خراسانی (دام ظلّه)

چنانچه قبل ولوج روح باشد در فرض سؤال جایز است ولی به سرعت اقدام به این عمل شود و اگر بعد از ولوج روح باشد بنا بر احتیاط واجب حرام است و دیده ثابت است در هر تقدیر و سقط جنین بعد از ولوج روح بنا بر احتیاط واجب کفاره دارد چه در فرض سؤال و چه در غیر آن.

استفتانات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

سقط جنین برای حفظ سلامت مادر و دیه‌ی آن

سؤال: اگر ادامه‌ی بارداری باعث نقص عضو مادر شود یا سلامت او را تهدید کند، سقط جنین چه حکمی دارد؟ در صورت سقط آیا دیه لازم است؟

الف) قبل از ولوج روح   ب) بعد از ولوج روح

آیت الله تبریزی (ره)

الف) به شرط اینکه بقاء جنین ضرر غیرقابل تحمل برای مادر داشته باشد، جایز است.
ب) جایز نیست و در هر دو صورت دیه لازم است.

استفتائات، ج ۱، ص ۴۷۷، س ۲۰۹۸

صراط النجاة، ج ۹، ص ۲۷۳، با استفاده از س ۹۲۲

آیت الله خامنه‌ای (دام ظلّه)

الف و ب) جایز نیست و در هر دو صورت دیه لازم است.

پزشکی در آینه اجتهاد، ص ۱۵۴

آیت الله خوئی (ره)

الف و ب) جایز نیست و در هر دو صورت دیه لازم است.

استفتائات، ص ۳۸۳، س ۱۲۳۷ و ۱۲۳۸

آیت الله سیستانی (دام ظلّه)

الف) اگر معلوم باشد بقاء جنین مستلزم حرج و مشقت فوق العاده و بسیار شدید بر مادر (هرچند در آینده) باشد که قابل تحمل نیست، سقط جایز است.

ب) جایز نیست و در هر دو صورت دیه لازم است.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۱۱۵، م ۳۸۴ و

استفتائات، ج ۱، ص ۲۹۷، م ۱

آیت الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

سقط جنین قبل از ولوج روح تنها در فرض اضطرار و استیصال جایز است ولی بعد از آن جایز نیست مگر در صورت خوف خطر جانی برای مادر ولی دیه دارد.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سقط جنین قبل از ولوج روح تنها در فرض اضطرار و استیصال جایز است

ولی بعد از آن جایز نیست مگر در صورت خوف خطر جانی برای مادر.

۱۳۸۵ ش ۱۲۲۸

آیت الله فاضل لنکرانی (ره)

الف) به شرط اینکه بقاء جنین ضرر غیر قابل تحمل برای مادر داشته باشد، جایز است.
ب) جایز نیست و در هر دو صورت دیه لازم است.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۴۶۰، س ۱۷۵۴

آیت الله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

الف) اگر از گفته متخصصین یقین یا خوف خطر یا ضرر مهمی حاصل شود، جایز است.
ب) جایز نیست و در صورت سقط، احتمال تعلق دیه می رود.

احکام پزشکی، ص ۹۲، س ۲۲۹ و

استفتانات، ج ۱، ص ۴۵۷، س ۱۴۹۷ و ۱۴۹۹

آیت الله نوری همدانی (دام ظلّه)

الف و ب) جایز نیست ولی دیه بر مباشر لازم است.

هزار و یک مسأله فقهی، ص ۲۹۲، س ۹۸۸

با استفاده از استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله وحید خراسانی رحمته اللّٰه علیہ

الف و ب) جایز نیست.

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

دیه سقط جنین

سؤال: دیه‌ی سقط جنین در هر مرحله چه مقدار می باشد؟

امام خمینی (ره)

اگر نطفه در رحم مستقر شده باشد ۲۰ دینار^۱ - اگر علقه باشد ۴۰ دینار - اگر مضغه باشد ۶۰ دینار - اگر گوشت، او را نبوشانده باشد و استخوان باشد ۸۰ دینار - اگر گوشت او را پوشانده و خلقت او کامل نشده باشد ۱۰۰ دینار (چه دختر، چه پسر) - ولی اگر روح در او دمیده باشد ۱۰۰۰ دینار در پسر و نصف آن در دختر.

تحریر الوسيله، ج ۲، ص ۶۳۷، القول فی اللواحق الاول

آیت‌الله اراکی (ره)

اگر نطفه در رحم مستقر شده باشد ۲۰ دینار - اگر علقه باشد ۴۰ دینار - اگر مضغه باشد ۶۰ دینار - اگر گوشت، او را نبوشانده باشد و استخوان باشد ۸۰ دینار - اگر گوشت او را پوشانده و خلقت او کامل نشده باشد ۱۰۰ دینار (چه دختر، چه پسر) - ولی اگر روح در او دمیده باشد ۱۰۰۰ دینار در پسر و نصف آن در دختر.

المسائل الواضحه، ج ۲، ص ۱۸۴، م ۲۸۱۷

آیت‌الله بهجت (ره)

اگر نطفه باشد ۲۰ مثقال - اگر علقه باشد ۴۰ مثقال شرعی - اگر مضغه باشد ۶۰ مثقال شرعی - اگر دارای استخوان شده باشد ۸۰ مثقال - اگر گوشت آورده ولی هنوز روح در او دمیده نشده باشد ۱۰۰ مثقال، اگر چه افضل و احوط در این صورت دیه کامل

^۱ یک دینار برابر با یک مثقال یعنی ۱۸ نخود طلا می باشد، هر مثقال ۴/۵ گرم طلا است. هر گرم طلا ۴/۵ نخود

طلا است و یک درهم برابر با ۱۲/۶ نخود نقره سکه دار است.

است و اگر روح دمیده شده چنانچه پسر باشد دیه‌ی او ۱۰۰۰ مثقال و اگر دختر باشد دیه‌ی او ۵۰۰ مثقال شرعی است.

احکام و استفتانات پزشکی، ص ۶۸، م ۱
استفتانات، ج ۴، ص ۵۰۴، س ۶۲۷۷

آیت‌الله تبریزی (ره)

نطفه باشد دیه او ۲۰ مثقال شرعی طلای سکه دار - علقه باشد ۴۰ مثقال - مضغه باشد ۶۰ مثقال - اگر استخوان شده ۸۰ مثقال - اگر گوشت آورده ولی روح دمیده نشده ۱۰۰ مثقال - اگر روح دمیده شده باشد و پسر باشد دیه او ۱۰۰۰ مثقال و اگر دختر باشد دیه‌ی او ۵۰۰ مثقال شرعی طلای سکه دار است و در جمیع صور اگر عوض هریک مثقال طلا ۱۰ درهم نقره بدهد کافی است.

توضیح المسائل، ص ۴۴۲، م ۲۸۱۱

آیت‌الله خامنه‌ای (دام‌ظله)

اگر جنین به صورت نطفه باشد دیه‌ی آن ۲۰ دینار طلا. اگر علقه باشد ۴۰ دینار، مضغه باشد ۶۰ دینار و اگر جنین اسکلت بندی پیدا کرده است ولی گوشت بر او پوشیده نشده ۸۰ دینار - و اگر گوشت بر آن پوشیده شده است ۱۰۰ دینار و اگر جنین روح پیدا کرده دیه‌ی کامله.

پزشکی در آئینه اجتهاد، ص ۱۶۱
رساله آموزشی، ج ۲، ص ۳۲۹، بحث دیه سقط

آیت‌الله خویی (ره)

اگر حمل، نطفه باشد دیه او ۲۰ دینار است. علقه باشد ۴۰ دینار - مضغه باشد ۶۰ دینار - اگر دارای استخوان باشد ۸۰ دینار - اگر گوشت آورده ۱۰۰ دینار - اگر روح دمیده باشد ۱۰۰۰ دینار در پسر و ۵۰۰ دینار در دختر.

منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۱۳۲، م ۳۷۹

آیت الله سیستانی (دام ظلّه)

انداختن حمل پس از انعقاد نطفه، جایز نیست، مگر این که باقی ماندن حمل برای مادر ضرر جانی داشته باشد، یا مستلزم حرج شدیدی باشد که معمولاً تحمل نمی‌شود، که در این صورت قبل از دمیدن روح و جان گرفتن جنین اسقاط آن جایز است، و بعد از آن مطلقاً جایز نیست حتی در فرض ضرر یا حرج شدید به احتیاط واجب. و اگر مادر حمل خود را بیاندازد، دیه آن بر مادر واجب است و باید آن را به پدر یا دیگر ورثه اش بپردازد. و اگر پدر حمل را بیاندازد دیه‌اش بر او واجب است و باید آن را به مادر بپردازد. و اگر مباشر اسقاط پزشک باشد دیه بر او واجب است، مگر اینکه وارث ببخشد، هر چند اسقاط جنین به درخواست پدر و مادر باشد. و کافی است در دیه جنین پس از جان گرفتن آن پرداختن پنج هزار و دویست و پنجاه مثقال نقره، اگر جنین پسر باشد، و نصف این مقدار اگر دختر باشد. و بنابر احتیاط واجب دیه جنینی که در رحم بمیرد نیز همین مقدار است. و اگر جنین جان نداشته باشد در صورتی که نطفه باشد کافی است در دیه آن یکصد و پنج مثقال نقره و اگر خون بسته باشد دویست و ده مثقال و اگر گوشت باشد سیصد و پانزده مثقال و اگر استخوان داشته باشد چهارصد و بیست مثقال، و اگر اعضا و جوارحش کامل باشند پانصد و بیست و پنج مثقال و بنابر احتیاط واجب فرقی بین پسر و دختر در فرض جان نداشتن نیست.

انداختن حمل پس از انعقاد نطفه، جایز نیست، مگر این که باقی ماندن حمل برای مادر ضرر جانی داشته باشد، یا مستلزم حرج شدیدی باشد که معمولاً تحمل نمی‌شود، که در این صورت قبل از دمیدن روح و جان گرفتن جنین اسقاط آن جایز است، و بعد از آن مطلقاً جایز نیست حتی در فرض ضرر یا حرج شدید به احتیاط واجب. و اگر مادر حمل خود را بیاندازد، دیه آن بر مادر واجب است، و باید آن را به پدر یا دیگر ورثه‌اش بپردازد. و اگر پدر حمل را بیاندازد، دیه‌اش بر او واجب است، و باید آن را به مادر بپردازد. و اگر مباشر اسقاط پزشک باشد دیه بر او واجب است، مگر اینکه وارث ببخشد، هر چند اسقاط جنین به درخواست پدر و مادر باشد. و کافی است در دیه جنین پس از جان گرفتن آن پرداختن پنج هزار و دویست و پنجاه مثقال نقره، اگر جنین پسر باشد، و نصف این مقدار اگر دختر باشد. و بنابر احتیاط واجب دیه جنینی که در رحم بمیرد نیز همین مقدار است. و اگر جنین جان نداشته باشد در صورتی که نطفه باشد کافی است در دیه آن یکصد و پنج مثقال نقره و اگر خون بسته باشد دویست و ده مثقال، و اگر گوشت باشد سیصد و پانزده مثقال، و اگر استخوان داشته باشد چهارصد و بیست مثقال، و اگر اعضا و جوارحش کامل باشند پانصد و بیست و پنج مثقال. و بنابر احتیاط واجب فرقی بین پسر و دختر در فرض جان نداشتن نیست.

آیت‌الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

اگر نطفه باشد دیه او ۲۰ دینار شرعی - علقه باشد ۴۰ دینار - مضغه باشد ۶۰ دینار و اگر استخوان باشد ۸۰ دینار و اگر گوشت آورده ولی هنوز روح در او دمیده نشده ۱۰۰ دینار و اگر روح در او دمیده شده، دیه‌ی وی همچون دیه‌ی انسان متولد شده است.

توضیح المسائل، ص ۶۳۶، م ۲۸۱۹م

آیت‌الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

اگر نطفه باشد ۲۰ مثقال شرعی طلای سکه دار است - اگر علقه باشد ۴۰ مثقال - اگر مضغه باشد ۶۰ مثقال و اگر استخوان شده باشد ۸۰ مثقال و اگر گوشت آورده ولی هنوز روح در او دمیده نشده باشد ۱۰۰ مثقال و اگر روح دمیده شده چنانچه پسر باشد ۱۰۰۰ مثقال و اگر دختر باشد ۵۰۰ مثقال شرعی طلا دیه دارد.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۳۴۱، س ۲۰۲۱

توضیح المسائل، ص ۵۷۷، م ۲۸۱۲م

آیت‌الله فاضل لنکرانی (ره)

اگر نطفه باشد ۲۰ مثقال شرعی طلای سکه دار است. علقه، دیه‌ی آن ۴۰ مثقال طلا است. مضغه، دیه‌ی آن ۶۰ مثقال است. به صورت استخوان شود، دیه‌ی آن ۸۰ مثقال است بعد گوشت روییده و صورت بندی شود دیه‌ی آن ۱۰۰ مثقال است و همین که روح در او دمیده شد چنانچه پسر باشد دیه‌ی او ۱۰۰۰ مثقال و اگر دختر باشد ۵۰۰ مثقال شرعی طلای سکه دار است و در تمام این صور اگر عوض هر یک مثقال طلا، ۱۰ درهم نقره بدهند کافی است.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۱۵، س ۱۹۴۶

آیت‌الله گلپایگانی (ره)

اگر نطفه باشد ۲۰ مثقال شرعی طلای سکه دار است. اگر علقه باشد ۴۰ مثقال - اگر مضغه باشد ۶۰ مثقال و اگر استخوان شده باشد ۸۰ مثقال و اگر گوشت آورده ولی هنوز

روح در او دمیده نشده باشد ۱۰۰ مثقال و اگر روح دمیده شده چنانچه پسر باشد ۱۰۰۰ مثقال و اگر دختر باشد ۵۰۰ مثقال شرعی طلا دیه دارد.

توضیح المسائل، ص ۴۸۲، م ۲۸۱۲

مجمع المسائل، ج ۳، ص ۲۴۶، س ۷۵

آیتالله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

جنین قبل از آن که روح در آن دمیده شود دارای پنج مرحله است، نطفه، علقه، مضغه، عظام و لحم، و دیه‌ی آن بنابر احتیاط واجب به شرح زیر است: نطفه ۲۰ مثقال معمولی طلا، علقه ۴۰ مثقال، مضغه ۶۰ مثقال، عظام ۸۰ مثقال، لحم (قبل از آن که خلقت جنین کامل شود و در شکم مادر به حرکت درآید) ۱۰۰ مثقال، و پس از دمیدن روح در پسر دیه‌ی کامل، و در دختر نصف دیه‌ی کامل تعلق می‌گیرد.

استفتائات، ج ۱، ص ۴۰۲، س ۱۳۴۴

آیتالله نوری همدانی (دام ظلّه)

جنین نطفه باشد ۲۰ مثقال شرعی طلا و اگر علقه باشد ۴۰ مثقال شرعی طلا، اگر مضغه باشد ۶۰ مثقال شرعی طلا، اگر اسکلت بندی پیدا کرده است ۱۰۰ مثقال شرعی طلا و اگر روح در آن دمیده شده باشد ۱۰۰۰ مثقال شرعی طلا در پسر و نصف آن در دختر.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۱، ص ۲۶۴، س ۹۱۰

آیتالله وحید خراسانی (دام ظلّه)

اگر حمل، نطفه باشد دیه او ۲۰ دینار است. علقه باشد ۴۰ دینار - مضغه باشد ۶۰ دینار - اگر دارای استخوان باشد ۸۰ دینار - اگر گوشت آورده ۱۰۰ دینار - اگر روح دمیده باشد ۱۰۰۰ دینار در پسر و ۵۰۰ دینار در دختر.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۵۷۴، م ۳۷۹، و ص ۵۷۵، م ۳۸۰

سقط جنین نامشروع

سؤال: آیا سقط جنینی که از زنا منعقد شده جایز است؟

آیت‌الله اراکی (ره)

جایز نیست.

المسائل الواضحه، ج ۲، ص ۹۴، م ۲۴۶۷

آیت‌الله بهجت (ره)

جایز نیست.

احکام و استفتائات پزشکی، ص ۴۲، س ۲

آیت‌الله تبریزی (ره)

هنگامی که حاملگی در اثر زنا یا به عنف (به زور) باشد و حفظ حرمت و کرامت زن

متوقف بر سقط جنین بوده و وضع حمل در شهر دیگر نیز ممکن نباشد در این فرض قبل

از دمیدن روح، سقط جایز است.

صراط النجاة، ج ۹، ص ۲۷۳، س ۹۲۱ و ص ۲۷۴، س ۹۲۷

آیت‌الله خامنه‌ای (دام ظلّه)

حرام است.

پزشکی در آئینه اجتهاد، ص ۱۵۳

اجوبة الاستفتائات، ص ۲۸۰، س ۱۲۶۷، ص ۲۸۱، س ۱۲۷۱

آیت‌الله خوئی (ره)

جایز نیست؛ مگر در صورت اضطرار.

صراط النجاة فی اجوبة الاستفتائات، ج ۲، ص ۳۷۷، س ۱۲۳۰

آیت‌الله سیستانی (دام ظلّه)

اگر بارداری به اندازه‌ای زحمت داشته باشد که طاقت فرسا شده و راه نجاتی جز سقط جنین وجود نداشته باشد، قبل از حلول روح در جنین، چنان عملی جایز است.
فقه برای غرب نشینان، ص ۳۱۱، م ۵۳۵

آیت‌الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

جایز نیست . توضیح المسائل، ص ۵۲۸، م ۲۴۶۲

آیت‌الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

جایز نیست .

رساله دانشجویی (۱۶)، ص ۲۸۷، س ۴۶۴ و
استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت‌الله فاضل لنکرانی (ره)

بعد از دمیده شدن روح جایز نیست و قبل از دمیده شدن روح در صورتی که دختر اطمینان دارد و احتمال عقلاتی بدهد که اگر جنین را سقط نکند، مورد اذیت و آزار غیرقابل تحمل قرار می‌گیرد و در عسر و حرج شدید واقع می‌شود، در چنین فرضی بعید نیست که سقط جنین حرام نباشد.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۱۸، س ۱۹۵۵ و ص ۴۹۰، با استفاده از س ۱۷۵۴

آیت‌الله گلپایگانی (ره)

اسقاط جنین حرام است.

مجمع المسائل، ج ۳، ص ۲۴۶، س ۷۷

آیت‌الله مکارم شیرازی (دام‌ظله)

ساقط کردن ولدالزنا جایز نیست؛ مگر اینکه نگهداری آن جنین مایه‌ی بیماری شدید مادر و کسالت روانی او گردد که در این صورت می‌توان به حاملگی او پایان داد؛ مشروط بر این که جنین در ماه‌های اولیه باشد.

استفتائات جدید، ج ۲، ص ۴۹۶، س ۱۶۵۷

آیت‌الله نوری همدانی (دام‌ظله)

سقط جنین، در هیچ حالی جایز نیست. (حتی اگر مادر در فشار روحی سختی باشد) هزارویک مسأله فقهی، ج ۱، ص ۲۹۳، با استفاده از س ۹۸۹

آیت‌الله وحید خراسانی (دام‌ظله)

اگر زنی از زنا آبستن شود در صورتی که خود آن زن یا مردی که با او زنا کرده یا هر دوی آنها مسلمان باشند برای آن زن، حرام است بچه را سقط کند و همچنین است - بنابر احتیاط واجب - در صورتی که مسلمان نباشند.

استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

دیهی سقط ولد الزنا و وارث آن

سؤال: دیه‌ی سقط ولد الزنا چه مقدار است و به چه کسی باید پرداخت شود؟

آیت‌الله خامنه‌ای (دام‌ظله)

در مقدار دیه‌ی سقط جنین ولد الزنا تردید وجود دارد و احوط این است که (با حاکم شرع) مصالحه شود.

اجوبه الاستفتانات، ص ۲۷۹، س ۱۲۶۷

آیت‌الله خوئی (ره)

دیه‌ی سقط ولد الزنا چند صورت دارد:

- ۱) قبل از دمیدن روح: نطفه باشد ۱۶ درهم، علقه باشد ۳۲ درهم، مضغه باشد ۴۸ درهم، عظام باشد ۶۴ درهم، بعد از روئیدن گوشت بر استخوان ۸۰ درهم است.
- ۲) بعد از دمیدن روح: دختر باشد ۴۰۰ درهم و پسر باشد ۸۰۰ درهم است. باید آن را به حاکم شرع بپردازد.

منهاج الصالحین (تکمله)، ج ۲، ص ۱۳۳، ۳۸۹م

آیت‌الله سیستانی (دام‌ظله)

مقدار دیه‌ی سقط ولد الزنا با دیه حلال زاده فرقی ندارد و باید به حاکم شرع پرداخت شود تا صرف در امور خیریه کند.

با استفاده از استفتانات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

استفتانات، ص ۲۹۸، م ۲

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

مقدار دیه با دیه جنین مشروع یکسان است و از آنجا که حکم ترکه شخص بدون

وارث را دارد، در زمان غیبت، باید به مجتهد جامع شرایط پرداخت شود.

بسم تعالی

مقدار دیه باید چنین مشروع یکسان است و از آنجا

که حکم ترکه شخص بدون وارث را دارد، در زمان

غیبت، باید به مجتهد جامع شرایط پرداخت شود.

آیت الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

دیه ولدالزنا اگر بچه سقط شده باشد هشتاد درهم است و این در صورتی است که

هنوز روح در آن دمیده نشده باشد ولی اگر روح دمیده شده بوده؛ اگر پسر باشد هشتصد

درهم و اگر دختر باشد چهارصد درهم است و باید به مجتهد جامع الشرائط داده شود تا

۲. دیه ولد الزنا اگر بچه سقط شده باشد

هشتاد درهم است و این در صورتی است که

هنوز روح در آن دمیده نشده باشد ولی اگر

روح دمیده شده بود؛ اگر پسر باشد هشتصد

درهم و اگر دختر باشد چهارصد درهم

است و باید به مجتهد جامع الشرائط داده

شود تا به مصرف مقرر برساند. والله العالم

اول رجب المرجب ۱۴۳۲

آیت الله فاضل لنکرانی (ره)

بنابر مشهور فقها، دیهی سقط جنین ولدالزنا به مقدار دیهی حلال زاده است ولی

احوط آن است که با حاکم شرع مصالحه کنند و دیهی آن حکم ترکه شخص بدون وارث

را دارد که وارث آن امام (علیه السلام) است و در زمان غیبت باید به مجتهد جامع

الشرائط بپردازد.

آیت الله گلپایگانی (ره)

دیه سقط جنین ولدالزنا بنا بر احتیاط لازم به مقدار دیه‌ی حلال زاده است. باید به فقیه جامع الشرایط پرداخت شود، لکن احوط در دیه‌ی ولدالزنا مصلحه‌ی با حاکم شرع است. مجمع المسائل، ج ۳، ص ۲۴۶ و ۲۴۷، با استفاده از س ۷۷ و ۷۸

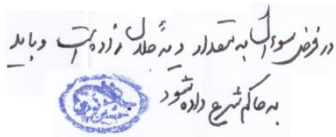
آیت الله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

دیه‌ی سقط جنین ولدالزنا بنا بر احتیاط واجب، دیه‌ی بچه‌ی حلال زاده است. دیه را باید به حاکم شرع داد تا در مصالح مسلمین صرف کند.

استفتائات جدید، ج ۲، ص ۵۷۲، س ۱۶۵۸

آیت الله نوری همدانی (دام ظلّه)

در فرض سؤال به مقدار دیه حلال زاده است و باید به حاکم شرع داده شود.

آیت الله وحید خراسانی (دام ظلّه)

دیه‌ی سقط ولدالزنا چند صورت دارد:

- ۱) قبل از دمیدن روح: نطفه باشد ۱۶ درهم، علقه باشد ۳۲ درهم، مضغه باشد ۴۸ درهم، عظام باشد ۶۴ درهم و بعد از روئیدن گوشت بر استخوان ۸۰ درهم است.
  - ۲) بعد از دمیدن روح: دختر باشد ۴۰۰ درهم و پسر باشد ۸۰۰ درهم است.
- باید آن را به حاکم شرع بپردازد.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۵۷۶، م ۳۸۹

استفتائات شفاهی از دفتر معظم له

کفاره در اسقاط جنین و مقدار آن

سؤال: آیا برای سقط جنینی که روح در آن دمیده شده، علاوه بر دیه، پرداخت کفاره هم لازم است؟ در صورت تعلق کفاره، چه مقدار باید پرداخت کرد؟

امام خمینی (ره)

کفاره لازم است. با فرض عمد، بین دو ماه پشت سرهم روزه گرفتن و اطعام شصت فقیر جمع کند.

تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۶۰۶، م ۴ و ۱

آیت الله بهجت (ره)

کفاره لازم است. بر فرض عمد، بین دو ماه پشت سر هم روزه گرفتن و اطعام شصت فقیر جمع کند.

جامع المسائل، ج ۵، ص ۵۷۸، اختصاص کفاره به قتل مسلم و کفاره ی قتل

آیت الله خامنه‌ای (دام ظلّه)

کفاره لازم است. با فرض عمد، بین دو ماه پشت سر هم روزه گرفتن و اطعام شصت فقیر جمع کند.

مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، ج ۱، ص ۱۹۳

آیت الله خویی (ره)

پرداخت کفاره لازم نیست.

منهاج الصالحین، ج ۲، (تکمله) ص ۱۳۲، م ۳۸۴

آیت الله سیستانی (دام ظلّه)

اگر سقط جنین شرعاً جایز نبوده و عمدی است باید کفاره جمع بدهد و اما در موارد جواز شرعی سقط مثل حرج و ضرر کفاره لازم نیست.

استفتائات، ص ۲۹۹، ۵م

آیت الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

بعد از دمیده شدن روح؛ علاوه بر دیه کفاره هم بدهد که اگر عمدی باشد، کفاره اش عبارت است از: اطعام ۶۰ مسکین و ۶۰ روز روزه که یک ماه و یک روز آن پی در پی است. در فرض جواز سقط، چیزی بر عهده شخص نیست.

بسمه تعالی

بعد از دمیده شدن روح، علاوه بر دیه کفاره هم بدهد که اگر عمدی باشد، کفاره اش عبارت است از: اطعام ۶۰ مسکین و ۶۰ روز روزه که یک ماه و یک روز آن پی در پی است.

در فرض جواز سقط، چیزی بر عهده شخص نیست.
۱۳۳۸ هجری شمسی

آیت الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

کفاره لازم نیست.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۳۴۳، با استفاده از س ۲۰۹۳

آیت الله فاضل لنکرانی (ره)

بنابر احتیاط باید قاتل کفاره را بدهد. با فرض عمد، بین دو ماه پشت سر هم روزه گرفتن و اطعام شصت فقیر جمع کند.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۱۰، س ۱۹۳۰

آیت الله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

بنابر احتیاط باید کفاره بدهد. با فرض عمد، بین دو ماه پشت سر هم روزه گرفتن و اطعام شصت فقیر جمع کند.

عروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۲، ص ۶۹، فصل فی صوم الکفاره

استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت‌الله نوری همدانی (دام ظلّه)

سقط جنین شرعاً حرام است و اگر سقط بعد از دمیده شدن روح که در چهارماهگی صورت می‌گیرد باشد، علاوه بر دیه بنابر احتیاط کفاره نیز دارد، یعنی دو ماه متوالی روزه بگیرد و شصت فقیر را نیز اطعام نماید.

بسم تعالی
سقط جنین شرعاً حرام است و اگر سقط بعد از دمیده شدن روح که در چهارماهگی صورت می‌گیرد

باشد علاوه بر دیه بنابر احتیاط کفاره نیز دارد، یعنی دو ماه متوالی روزه بگیرد و شصت فقیر را نیز اطعام نماید. حسین نجفی

آیت‌الله وحید خراسانی (دام ظلّه)

بنابر احتیاط، کفاره بپردازد. با فرض عمد بین دو ماه پشت سرهم روزه گرفتن و اطعام شصت فقیر جمع کند.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۵۳۸، ۲۱۲ م و ص ۵۷۵، م ۳۸۴

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

تذکر: در روزه گرفتن شصت روز، سی و یک روز آن باید پشت سرهم باشد و مابقی را به تدریج می‌توان گرفت.

پرداخت کننده و گیرنده دیه سقط جنین

سؤال: دیه سقط جنین بر عهده کیست؟ و به چه کسی باید پرداخت شود؟

امام خمینی (ره)

کسی که مباشر در سقط است باید دیه بدهد و دیه به وارث می‌رسد. اگر کسی از ورثه، مباشر در سقط باشد از دیه ارث نمی‌برد.

استفتانات، ج ۳، ص ۴۷۷، س ۴۱ و ۴۳ و ص ۴۷۸، س ۴۴

آیت الله اراکی (ره)

کسی که مباشر در سقط است باید دیه بدهد و دیه به وارث می‌رسد و اگر وارث، مباشر در سقط باشد، از دیه ارث نمی‌برد.

المسائل الواضحه، ج ۲، ص ۱۸۵، با استفاده از م ۲۸۱۷ و ۲۸۱۸

آیت الله بهجت (ره)

کسی که مباشر سقط است باید دیه را بپردازد و دیه به وارث بچه می‌رسد. اگر وارث، مباشر در سقط باشد، از دیه ارث نمی‌برد.

جامع المسائل، ج ۵، ص ۵۶۶، بحث زنی که حمل خود را اسقاط نماید.

آیت الله تبریزی (ره)

کسی که مباشر سقط است باید دیه را بپردازد، دیه به وارث بچه می‌رسد و اگر وارث، مباشر در سقط باشد، از دیه ارث نمی‌برد.

توضیح المسائل، ص ۵۰۱، با استفاده از م ۲۸۱۲

آیت الله خامنه‌ای (دام ظلّه)

کسی که مباشر در سقط است باید دیه بدهد و دیه به وارث جنین با رعایت طبقات ارث پرداخت می‌شود ولی وارثی که مباشر سقط جنین بوده از آن سهمی ندارد.

اجوبة الاستفتانات، ص ۳۰۲، س ۱۲۶۷ و ۱۲۶۸

آیتالله خوئی (ره)

دیه بر مباشر سقط است و دیه به وارث می‌رسد، ورثه ای که مباشر در سقط است، از دیه ارث نمی‌برد.

استفتانات، ص ۳۸۴، با استفاده از س ۱۲۳۸ و ۱۲۳۹

آیتالله سیستانی (دام ظلّه)

دیه بر عهده کسی است که عملاً به چنین کاری (سقط) دست می‌زند و دیه را به وارث باید بدهد. و وارثی که مباشر سقط است از دیه ارث نمی‌برد.

فقه برای غرب نشینان، ص ۲۸۴، م ۴۵۱ ملحقات کتاب منهاج الصالحین، ص ۲۱۸، س ۱۷۹

آیتالله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

کسی که مباشر در سقط است باید دیه بدهد و دیه به وارث می‌رسد. اگر کسی از ورثه، مباشر در سقط باشد از دیه ارث نمی‌برد.

توضیح المسائل، ص ۶۱۰، با استفاده از م ۲۸۲۰

آیتالله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

هر کس مباشر سقط باشد ضامن دیه است و دیه به وارث می‌رسد و اگر ورثه مباشر در سقط باشد از دیه، ارث نمی‌برد.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۳۴۳ و ۳۴۴، س ۲۰۹۴ و با استفاده از س ۲۰۹۶

استفتانات پزشکی، ص ۶۷، س ۸۱

آیتالله فاضل لنکرانی (ره)

دیه به عهده مباشر است مگر این که مباشر مثلاً آمپول را تزریق می‌کند یا دارو را مصرف می‌کند، نداند که آمپول یا دارو سبب سقط جنین است که در این فرض دیه به عهده دستور دهنده است. دیه به وارث جنین می‌رسد و وارثی که مباشر سقط است، از دیه ارث نمی‌برد.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۱۵، س ۱۹۴۷ و با استفاده از س ۱۹۴۶

آیتالله گلپایگانی (ره)

مباشر سقط، باید دیه بدهد و دیه به وارث می‌رسد و ورثه ای که مباشر سقط هست از دیه ارث نمی‌برد.

مجمع المسائل، ج ۳، ص ۲۴۴، با استفاده از س ۷۴ و ۶۹

آیتالله مکارم شیرازی (دام‌ظله)

دیه سقط بر عهده مباشر است ولی اگر مباشر مثلاً کسی که آمپول را تزریق می‌کند از اثر داروی سقط جنین باخبر نباشد، دیه بر عهده دستور دهنده است و در صورتی که درخواست سقط از مادر و تزریق از پدر باشد، دیه بر عهده هر دو است، هر کدام به مقداری که در آن کار سهیم بوده اند.

استفتائات، ج ۳، ص ۴۸۲ و ۴۸۳، با استفاده از س ۱۲۸۸، ۱۲۸۹ و ۱۲۹۱

دیه به ورثه جنین می‌رسد ولی در صورتی که پدر و مادر مباشر یا درخواست کنند

سقط باشند، دیه به آنها تعلق نمی‌گیرد و به طبقه بعدی می‌رسد.

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیتالله نوری همدانی (دام‌ظله)

دیه سقط جنین بر عهده مباشر است و دیه به وارث می‌رسد و ورثه ای که مباشر

سقط هست، از دیه ارث نمی‌برد.

هزار و یک مسئله، ج ۱، ص ۳۲۶، با استفاده از س ۱۰۹۵ و ج ۲، ص ۲۷۴، س ۸۷۶

آیتالله وحید خراسانی (دام‌ظله)

دیه بر عهده کسی است که متصدی عمل سقط جنین بوده و متصدی باید دیه را به

ورثه بپردازد و خودش ارث نمی‌برد.

جزوه دریافتی از دفتر معظم له، ص ۹۶، س ۳۹۵ و ۳۹۶

تعلق دیه به والدین در صورت رضایت آنها به سقط

سؤال: اگر والدین راضی به سقط باشند و با مراجعه به پزشک اقدام به سقط نمایند، آیا از دیه ارث می برند؟

امام خمینی (ره)

دیه به والدین می رسد هر چند راضی به سقط باشند.

استفتائات، ج ۳، ص ۴۷۷ و ۴۷۸، با استفاده از س ۴۱ و ۴۳

آیت الله بهجت (ره)

کسی که مباشر سقط است ارث نمی برد و والدین ولو راضی باشند ارث می برند.

استفتائات، ج ۴، ص ۴۳۸، س ۶۰۹۱

آیت الله خویی (ره)

دیه به والدین می رسد هر چند راضی به سقط باشند.

استفتائات، ص ۳۸۴، س ۱۲۳۹

آیت الله سیستانی (دام ظلّه)

دیه به والدین می رسد هر چند راضی به سقط باشند.

استفتائات، ج ۱، ص ۳۵۱، م ۳ با استفاده

آیت الله شبیری زنجانی (دام ظلّه)

دیه به والدین می رسد هر چند راضی به سقط باشند.

با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله صافی گلپایگانی (دام ظلّه)

هرکس مباشر است ضامن دیه است و ارث به والدین می رسد و احتیاط آن است که احتیاط آن است که والدین و ورثه بعدی با هم مصالحه کنند.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۳۴۴، س ۲۰۹۶

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

هرکس مباشر است ضامن دیه است و ارث به والدین می‌رسد و احتیاط آن است که احتیاط آن است که والدین و ورثه بعدی با هم مصالحه کنند.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۱۶، س ۱۹۵۳ و استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله گلپایگانی (ره)

احتیاط آن است که والدین و ورثه بعدی با هم مصالحه کنند.

مجمع المسائل، ج ۳، ص ۲۴۴، س ۶۹

آیت الله مکارم شیرازی (دام ظلّه)

در جایی که مادر با مراجعه به دکتر اقدام به سقط می‌کند، دیه بر عهده دکتر و مادر است و مادر ارث نمی‌برد در صورتی که درخواست سقط یا اقدام به آن از ناحیه پدر باشد از دیه به وی ارث نمی‌رسد.

پاسخ به پرسشهای مذهبی، ص ۳۸۵
با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله نوری همدانی (دام ظلّه)

دیه به والدین می‌رسد هر چند راضی به سقط باشند.

پرسشها و پاسخهای دانشجویی، ص ۹۵، س ۸

آیت الله وحید خراسانی (دام ظلّه)

کسی که مباشر سقط است ارث نمی‌برد ولی اگر پدر و مادر به سقط جنین راضی باشند هر چند مباشر در سقط نباشند، احتیاط واجب این است که دیه به طبقه بعد داده شود و پدر و مادر دیه را نگیرند.

احکام بانوان، ص ۱۷۰، س ۲۰۸

تمام

رضایت زن در عزل

سؤال: آیا عزل باید با رضایت زن باشد؟

امام خمینی علیه السلام

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

تحریر الوسيله، ج ۲، ص ۲۴۲، م ۱۴

استفتائات، ج ۳، ص ۲۸۳، س ۷

آیت الله اراکی علیه السلام

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

العروة الوثقی، ج ۲، ص ۶۴۱، م ۶

استفتائات، ص ۱۹۹، س ۴

آیت الله بهجت علیه السلام

بدون اذن زوجه بنا بر اظهر مکروه است.

استفتائات، ج ۴، ص ۶۵، س ۴۷۹۲

آیت الله تبریزی علیه السلام

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

استفتائات جدید، ج ۲، ص ۳۲۷، س ۱۳۴۸

منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۳۲، م ۱۲۳۱

آیت الله خامنه‌ای علیه السلام

گرچه عزل جایز است ولی در صورت عدم رضایت زوجه احتیاط در اجتناب از

وسيله مذکور است. استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله خویی علیه السلام

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

العروة الوثقی مع تعليقه، ج ۲، ص ۵۸۷، م ۶ (۳۶۹۰) / منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۹۲، م ۱۲۳۱

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

رضایت لازم نیست و بدون رضایت کراهت دارد.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۱۱، م ۱۰

آیت الله شبیری رحمته الله علیه

خیر؛ اما بدون رضایت وی مکروه است.

باسمه تعالی

خیر؛ اما بدون رضایت وی مکروه است.

۱۹ شوال المکرّم ۱۴۴۲

۱۵۲۸۷

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

هدایة العباد، ج ۲، ص ۳۹۷، م ۱۴ و ص ۴۴۶، م ۱۳

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۲، ص ۶۹۰، م ۶

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

بدون رضایت زن، عزل مکروه است.

هدایة العباد، ج ۲، ص ۳۰۶، م ۱۰۵۹، ص ۳۵۲، م ۱۲۳۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

عزل بدون رضایت زوجه کراهت دارد. و در آمیزشی که هر چهار ماه یکبار واجب

است عزل بدون رضایت زن اشکال دارد.

العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۲، ص ۷۶۹، م ۶

آیت الله نوری رحمته الله علیه

بله، رضایت زن لازم است.

هزار و یک مسئله فقهی، ج ۲، ص ۲۸۵، با استفاده از سوال ۹۲۳

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

اگر عزل دائمی باشد به طوریکه مستلزم محرومیت زن از اولاد باشد باید با رضایت زن باشد و در غیر این صورت، بدون رضایت زن، کراهت دارد.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۹۲ و ۲۹۳، م ۱۲۳۱

جلوگیری از بارداری بدون اجازهی شوهر

سؤال: آیا زن می تواند بدون اجازهی شوهر به وسیلهی دارویی که ضرر زیادی ندارد، از بارداری موقتاً جلوگیری نماید؟

امام خمینی رحمته الله علیه

خیر. جایز نیست.

استفتانات، ج ۳، ص ۲۸۳، س ۷

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

اگر نکاح مشروط به استیلا (بچه دار شدن) بوده است، نمی تواند.

استفتانات، ج ۴، ص ۷۷، س ۴۸۴۲

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

در صورتی که جلوگیری موقت باشد و ضرر زیادی نداشته باشد اجازه شوهر لازم

نیست.

صراط النجاة، ج ۹، ص ۲۷۵، س ۹۳۰

منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۵۶، م ۱۳۷۸

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

محل اشکال است. (بنابر احتیاط بدون رضایت شوهر اقدام نکند).

اجوبة الاستفتائات، ص ۳۰۰، س ۱۲۵۹

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله خویی رحمته الله علیه

در صورتی که جلوگیری موقت باشد و ضرر زیادی نداشته باشد اجازه شوهر لازم

نیست.

صراط النجاة، ج ۲، ص ۳۱۹، س ۱۰۰۵

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۳۱۸، م ۱۳۷۸

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

اجازه شوهر لازم نیست.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۱۱۶، م ۳۸۵

ملحقات کتاب منهاج الصالحین، ص ۲۱۷، س ۱۶۹

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

جایز نیست.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

بنابر احتیاط واجب باید با اجازه شوهر باشد.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۵۴، س ۱۴۰۵

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله

رضایت شوهر لازم نیست.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۴۵۹، س ۱۷۵۱ و ج ۲، ص ۴۸۰، س ۱۳۳۷

آیت الله گلپایگانی رحمته الله

ظاهراً اذن شوهر شرط نیست.

مجمع المسائل، ج ۲، ص ۱۷۳، س ۴۸۶ و ج ۳، ص ۲۴۴، س ۷۰

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله

باید با رضایت شوهر باشد.

استفتانات جدید، ج ۲، ص ۶۱۰، با استفاده از س ۱۷۶۵

آیت الله نوری همدانی رحمته الله

جلوگیری برای مدت طولانی جایز نیست و در صورت موقت، با تذکر شوهر به عدم

رضایت جایز نیست.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۱، ص ۲۸۰، س ۹۶۰

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله

اگر ضرر زیادی نداشته باشد رضایت شوهر لازم نیست.

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۳۲۲، س ۱۳۷۸م

اجبار مرد به جلوگیری از بارداری

سؤال: آیا شوهر می تواند جهت جلوگیری از بارداری، همسرش را اجبار به بستن لوله، خوردن قرص و غیره نماید؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، بهجت رحمته الله علیه، تبریزی رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، خونی رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه، شبیری رحمته الله علیه، زنجانی رحمته الله علیه، صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، گلپایگانی رحمته الله علیه، مکام شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه و حید خراسانی رحمته الله علیه :
خیر. ۲

۲. امام خمینی رحمته الله علیه: تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۰۵، با استفاده از القول فی النشوز و توضیح المسائل، ص ۳۵۴، م ۲۴۱۲، احکام عقد دائم
آیت الله اراکی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۴۴۷، م ۲۴۲۶ (احکام عقد دائم) و المسائل الواضحه، ج ۲، ص ۸۸، با استفاده از م ۲۴۲۶
آیت الله بهجت رحمته الله علیه: استفتانات، ج ۴، ص ۵۲، با استفاده از م ۴۷۳۲ و توضیح المسائل، ص ۳۸۰، م ۱۸۹۷ و ۱۸۹۸
آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: استفتانات، ج ۱، ص ۳۲۹، با استفاده از م ۱۴۶۰ و منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۶۱، م ۱۴۰۷ و توضیح المسائل، ص ۴۲۴، با استفاده
از م ۲۴۲۱ و ۲۴۲۲
آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه: اجوبه الاستفتانات، ص ۲۷۷، م ۱۲۵۷
آیت الله خونی رحمته الله علیه: منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۲۸۲، با استفاده از م ۱۳۶۵ و ۲۸۹، با استفاده از م ۱۴۰۷ و توضیح المسائل، ص ۴۳۲، با استفاده از
م ۲۴۲۱ و ۲۴۲۲
آیت الله سیستانی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۳۹۰، م ۲۳۷۵ و ۲۳۷۶ و منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۱۰۶، با استفاده از م ۳۵۰
آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۵۲۱ و ۵۲۲، با استفاده از م ۲۴۲۱ و ۲۴۲۲
آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۶۳، با استفاده از القول فی النشوز و توضیح المسائل، ص ۴۱۹، با استفاده از م ۲۴۲۱ و ۲۴۲۲
(احکام عقد دائم)
آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۴۳۲، با استفاده از م ۲۵۳۵ و ۲۵۳۶ و جامع المسائل، ج ۱، ص ۴۴۱، با استفاده از م ۱۶۶۶
آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه: هدایه العباد، ج ۲، ص ۳۶۷، با استفاده از م ۱۲۹۰ و توضیح المسائل، ص ۴۱۰، با استفاده از م ۲۴۲۱ و ۲۴۲۲
آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: احکام پزشکی، ص ۷۰، م ۱۸۱ و احکام خانواده، ص ۲۸۳، م ۶۸۳
آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۴۷۸، با استفاده از م ۲۴۰۸ و ۲۴۰۹ و منتخب المسائل، ص ۳۱۴، با استفاده از م ۹۹۸ و ۹۹۹
آیت الله حید خراسانی رحمته الله علیه: منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۳۲۵، با استفاده از الفصل العاشر فی النفقات و توضیح المسائل، ص ۶۶۳، با استفاده از
م ۲۴۷۶ و ۲۴۷۷

حکم راه های جلوگیری از بارداری

سؤال: حکم هر یک از موارد زیر چیست؟

الف) گذاشتن دستگاه IUD

ب) بستن لوله برای خانم ها

ج) بستن لوله برای آقایان

د) اگر در (موارد بالا) موجب لمس و نظر نامحرم باشد، حکم چیست؟

امام خمینی رحمته الله

الف) اگر دستگاه به وسیله کسی که جائز نیست لمس یا نظر به عورت او کند گذاشته می شود و مستلزم لمس و نظر است حرام است و در غیر این صورت مانع ندارد، مگر اینکه موجب عقیم شدن یا نقص عضو شود.

سوال
اگر دستگاه بوسیله کسی که جائز نیست لمس یا نظر عورت او کند گذاشته می شود و مستلزم لمس و نظرات حرام است و در غیر این صورت مانع ندارد مگر اینکه موجب عقیم شدن یا نقص عضو شود.

ب و ج) اگر موجب نازایی دائمی نشود و ضرر به مزاج نرساند و همراه یا مستلزم

محرّم خارجی نشود. اشکال ندارد.

سوال
اگر موجب نازایی دائمی نشود و ضرر به مزاج نرساند و همراه یا مستلزم محرّم خارجی نشود اشکال ندارد.

د) حرام است.

استفتانات، ج ۳، ص ۲۸۴ س ۱۱

استفتانات، ج ۳، ص ۲۸۳، س ۹ و با استفاده از س ۶

آیت الله اراکی رحمته الله علیه

الف و ب و ج) اگر قوه توالد را از بین ببرد جایز نیست و اما اگر ایجاد مانع کند با حفظ قوه توالد و هر وقت بخواهد مانع را بردارد بتواند یعنی به طور موقت باشد، مانعی ندارد و همچنین اگر حمل برای زن موجب خطر نفس یا حرج شدید باشد، بستن لوله ها مانعی ندارد، به شرط آن که راه دیگری نباشد.

د) حرام است.

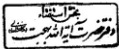
استفتائات، ص ۲۵۱، با استفاده از س ۱۳

توضیح المسائل، ص ۴۵۰ و ۴۵۱، با استفاده از م ۲۴۴۷، ۲۴۵۰، ۲۴۵۵ و ۲۴۵۶

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

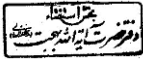
الف) چون مستلزم نظر یا لمس حرام است جایز نیست.

چون مستلزم نظر یا لمس حرام است جایز نیست

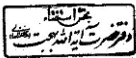
ب و ج) عقیم کردن دائمی جایز نیست.

عقیم کردن دائمی جایز نیست

د) لمس و نظر نامحرم جایز نیست.

لمس و نظر نامحرم جایز نیست

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

الف) چنانچه مستلزم نظر و لمس حرام باشد جایز نیست.

چنانچه مستلزم نظر و لمس حرام باشد جایز نیست

ب و ج) بستن لوله های مذکور چنانچه مستلزم نظر و لمس حرام باشد جایز نیست بلکه مطلقاً جایز نیست بنابراین احتیاط، مگر اینکه زن مرضی داشته باشد که معالجه آن موقوف به ممانعت از حمل باشد و ممانعت از حمل بغير از بستن لوله ها هم ممکن نباشد.

بستن لوله های مذکور پشیمانچه مستانم نظر و لمس حرام باشد جایز نیست بلکه مطلقاً جایز نیست بنا بر احتیاط مگر اینکه زن مرخص داشته باشد که معالجه آن موقوف به عافیت از حمل باشد و دعائت از قبل بغیر از بستن لوله هام ممکن نباشد والله اعلم

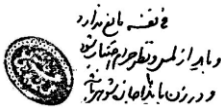
د) جلوگیری از حمل به نحوی که موجب ارتکاب حرام گردد، جایز نیست.

جلوگیری از حمل به نحوی که موجب ارتکاب حرام گردد جایز نیست.

آیت الله خامنه ای علیه السلام

الف) فی نفسه مانع ندارد و باید از لمس و نظر حرام اجتناب شود و در زن باید با اجازه شوهر باشد.

ب و ج) بستن لوله برای جلوگیری از حمل اگر برای غرض عقلائی حلال و مصون از ضرر معتنی به باشد و در مورد زنها با اجازه شوهر باشد شرعی ندارد.

بستن لوله برای جلوگیری از حمل اگر برای غرض عقلائی حلال و مصون از ضرر معتنی به باشد و در مورد زنها با اجازه شوهر باشد منع شرعی ندارد

د) اگر موجب لمس و نظر نامحرم باشد حرام است.

اجوبه الاستفتانات، ص ۲۷۷، با استفاده از س ۱۲۵۸

آیت الله خویی علیه السلام

الف) مانع شدن موقت بر زن جایز است.

ب و ج) اگر موجب عقیمی دائمی شود جایز نیست.

د) جایز نیست. توضیح المسائل، ص ۴۳۵، با استفاده از س ۲۴۴۲ و ۲۴۴۵

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

الف) در صورتی که موجب تلف نطفه پس از انعقاد باشد به احتیاط واجب جایز نیست. و در غیر این صورت جایز است اگر مستلزم نگاه یا لمس حرام نباشد، و اگر باشد در صورتی جایز است که منع بارداری برای زن ضرورت داشته باشد و راهی دیگر نباشد، یا ضرر داشته باشد.

در صورتی که موجب تلف نطفه پس از انعقاد باشد به احتیاط واجب جایز نیست. و در غیر این صورت جایز است اگر مستلزم نگاه یا لمس حرام نباشد، و اگر باشد در صورتی جایز است که منع بارداری برای زن ضرورت داشته باشد و راهی دیگر نباشد، یا ضرر داشته باشد.

ب و ج) جایز است مگر این که مستلزم نگاه یا لمس حرام باشد که در این صورت فقط در فرض مذکور در جواب قبل جایز است.

جایز است مگر این که مستلزم نگاه یا لمس حرام باشد که در این صورت فقط در فرض مذکور در جواب قبل جایز است.

د) حرام است.

فقه برای غرب نشینان، ص ۲۶۹، با استفاده از م ۴۱۲

آیت الله شبیری رحمته الله علیه

الف - ب - ج) اموری که منجر به عقیم شدن مرد و زن شود در غیر موارد ضرورت اشکال دارد.

د) جایز نیست. جزوه پزشکی، با استفاده از ص ۲۷

توضیح المسائل، ص ۵۲۶، با استفاده از م ۲۴۴۵

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

الف) اگر مستلزم محرم از قبیل مباشرت و نظر نامحرم نباشد و ضرری نیز نداشته باشد اشکال ندارد.

اگر مستلزم محرم از قبیل مباشرت و نظر نامحرم نباشد و ضرری نیز نداشته باشد اشکال ندارد.

ب و ج) بستن لوله از مرد باشد و یا زن بطور دائمی جائز نیست و در موقت هم باید مستلزم حرامی نباشد.

بستن لوله از مرد باشد و یا زن بطور دائمی جائز نیست و در موقت هم باید مستلزم حرامی نباشد.

د) جایز نیست.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۵۵، م ۱۴۰۶

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

الف) اگر مستلزم کار حرامی چون نگاه به عورت دیگران و لمس و نظر نامحرم باشد جایز نیست هر چند فی نفسه مانعی ندارد.

ب و ج) اگر موجب عقیم شدن دائمی یا مستلزم کار حرامی چون لمس و نظر نامحرم باشد جایز نیست.

الف) اگر مستلزم محرم از قبیل مباشرت و نظر نامحرم نباشد و ضرری نیز نداشته باشد اشکال ندارد.

ب و ج) اگر موجب عقیم شدن دائمی یا مستلزم کار حرامی چون لمس و نظر نامحرم نباشد جایز نیست.

د) جایز نیست.

با استفاده از استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

الف و ب و ج) اگر جلوگیری از بارداری موجب نقص و فلج عضو و عقیم شدن شود
جائز نیست. بلی اگر حمل خطر یا ضرر بدنی برای زن داشته باشد می تواند مطلقاً مادامی
که ضرر دارد جلوگیری کند.
د) جایز نیست.

مجمع المسائل، ج ۲، ص ۱۷۳ س ۴۸۵

توضیح المسائل، ص ۴۱۲، ۴۱۳ و ۴۱۴ با استفاده از م ۲۴۴۲، ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

الف) ذاتاً اشکال ندارد ولی چون موجب نظر و لمس حرام است، تنها در مورد
ضرورت جایز است.
ب و ج) اگر قابل بازگشت نباشد جایز نیست مگر در مورد ضرورت.

الف) ذاتاً اشکال ندارد ولی چون موجب نظر و لمس حرام است، تنها در مورد ضرورت جایز است.
ب و ج) اگر قابل بازگشت نباشد جایز نیست مگر در مورد ضرورت.

د) جایز نیست.

با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

الف، ب و ج) در صورتی که موجب عقیم شدن دائمی گردد و یا مستلزم ارتکاب عمل
حرامی (لمس و نظر) شود اشکال دارد.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۲، ص ۲۸۵، س ۹۲۱ و ص ۲۸۷، س ۹۲۹ و ۹۳۱

د) در صورت عدم اضطرار جایز نیست.

همان، ج ۱، ص ۲۸۲، با استفاده از س ۹۶۶

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

عقیم کردن دائمی حرام است و عقیم کردن موقت چنانچه ضرر مهمی نداشته باشد و متوقف بر کار حرامی مثل لمس، نظر به عورت از غیر شوهر یا لمس و نظر به بدن بوسیله اجنبی نباشد اشکالی ندارد.

منهاج الصالحین، ج ۳ معاملات (کتاب نکاح)، ص ۳۲۲، م ۱۳۷۸

حکم جلوگیری از بارداری و حکم لمس و نظر

سؤال: الف) در شرایط فعلی مملکت اسلامی، جلوگیری از بچه‌دار شدن برای مرد یا زن جایز است یا نه؟

ب) اگر موجب لمس و نظر نامحرم (زن نامحرم یا مرد) باشد حکم چیست؟

ج) اگر موجب عقیم شدن دائمی باشد، حکم چیست؟

امام خمینی (ره)

الف) جلوگیری زن بدون رضایت شوهر جائز نیست، ولی اگر مرد جلوگیری نماید

مانع ندارد، اگر چه بدون رضایت زن «عزل» مکروه است.
 بسمه تعالی
 جلوگیری زن بدون رضایت شوهر جائز نیست ولی اگر مرد
 جلوگیری نماید مانع ندارد اگر چه بدون رضایت زن مکروه است

ب) در صورتیکه مستلزم لمس و نظر (اجنبی) است حرام است.

ج) جلوگیری از حمل در صورتی که موجب عقیم شدن یا نقص و فساد عضو نشود

اشکال ندارد. استفتانات، ج ۳، ص ۲۸۲ و ۲۸۳، ص ۶، ۷ و ص ۲۸۴ با استفاده از

س ۱۱

بسمه تعالی جلوگیری از زهر در صورتیکه موجب عقیم شدن یا نقص عضو
 نشود اشکال ندارد

آیت الله اراکی (ره)

الف) جلوگیری از بارداری اگر قوه توالد را از بین نبرد و بطور موقت باشد مانعی

ندارد.

ب) حرام است.

ج) اگر قوه توالد را از بین ببرد جایز نیست مگر اینکه حمل برای زن موجب خطر نفس یا حرج شدید باشد و راه دیگری نباشد، مانعی ندارد.

استفتانات، ص ۲۵۱، با استفاده از س ۱۳

توضیح المسائل، ص ۴۴۹، ۴۵۰ و ۴۵۱

با استفاده از م ۲۴۴۷، ۲۴۵۰، ۲۴۵۵ و ۲۴۵۶

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

باید. جلوگیری اشکال ندارد

الف) جلوگیری اشکال ندارد.

باید. لمس و نظر نامحرم جایز نیست

ب) لمس و نظر نامحرم جایز نیست

ج) با این فرض اجتناب شود.

باید. با این فرض اجتناب شود

آیت الله تبریزی (ره)

الف) جلوگیری از حمل به وسیله عزل یا استعمال دارو امثال آن مانعی ندارد.

جلوگیری از حمل به وسیله عزل یا استعمال دارو امثال آن مانعی ندارد، والله اعلم.

ب) جلوگیری از حمل به نحوی که موجب ارتکاب حرام گردد، جایز نیست.

جلوگیری از حمل به نحوی که موجب ارتکاب حرام گردد، جایز نیست، والله اعلم.

ج) چنانچه عقیم کردن، جنایت و ظلم بر نفس حساب شود، جایز نیست.

چنانچه عقیم کردن، جنایت و ظلم بر نفس حساب شود، جایز نیست، والله اعلم.

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

- الف) جلوگیری از بارداری فی نفسه اشکال ندارد اگر با یک غرض عقلانی صورت گیرد و ضرر قابل ملاحظه‌ای نداشته باشد.
- ب) حرام است مگر در حال ضرورت.
- ج) اگر با یک غرض عقلانی صورت بگیرد و ضرر قابل توجهی هم نداشته باشد و با اجازه شوهر باشد اشکال ندارد.

اجوبه الاستفتائات، ص ۲۷۶، س ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷ و ۱۲۵۸ و با استفاده از س ۱۲۵۷

آیت الله خوئی (ره)

- الف) در صورتی که ضرر معتنی به نباشد و موجب عقیم شدن دائمی نباشد مانعی ندارد.
- ب) حرام است.
- ج) جایز نیست اگرچه هر دو راضی باشند زن و شوهر.

استفتائات، ص ۳۸۷، با استفاده از س ۱۲۴۹ و س ۱۲۵۰

توضیح المسائل، ص ۴۳۵ و ۴۳۶، با استفاده از م ۲۴۴۲، ۲۴۴۵، ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

- الف و ب) هر زنی می‌تواند با استفاده از AUD و یا هر وسیله دیگر مانع از بارداری شود به شرط آن که استفاده از آن، موجب ضرر و زیان جدی نگردد و قرار دادن آن، مستلزم فعل حرام نباشد مثل نگاه و لمس نامحرم به بدن زن و همچنین نگاه و لمس بدون دستکش توسط زنی که این دستگاه را در بدن زن دیگر قرار می‌دهد، که همه اینها فعل حرام می‌باشد و دیگر آنکه قرار دادن آن دستگاه موجب سقط جنین نشود.

ج) جایز است به شرط آنکه کار به دست زدن و نگاه نامحرم نکشد و موجب ضرر و زیان جدی نگردد.

فقه برای غرب نشینان، ص ۲۶۹، م ۴۱۲ و ص ۲۷۸، س ۴۳۶
توضیح المسائل، ص ۴۸۸، م ۷۲
منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۴۲۸ و ۴۲۹، م ۷۲

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

الف و ج) اموری که منجر به عقیم شدن مرد و زن شود در غیر موارد ضرورت اشکال دارد.

ب) چون ضرورت ندارد جایز نیست.

جزوه استفتائات احکام پزشکی، ص ۲۷
توضیح المسائل، ص ۵۲۷، با استفاده از م ۲۴۵۰

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

الف) جلوگیری موقت اگر مستلزم فعل حرامی نباشد جایز است. و عقیم کردن به طور دائم جایز نیست و احتیاط واجب اینست که زن با اذن شوهر انجام دهد.

ب) جایز نیست.

ج) جائز نیست.

جامع الاحکام، ج ۲، ص ۵۴ و ۵۵، س ۱۴۰۵ و ۱۴۰۶

آیت الله فاضل لنکرانی (ره)

الف) جلوگیری به نحوی که موجب عقیم شدن دائمی نباشد با موافقت زوجین مانعی ندارد.

سبب تنگی
جلوگیری از وقوع عقیم شدن
دائمی ناشده با موافقت زوجین

ماهی ندارد

سبب تنگی

ب) جایز نیست.

ج) جایز نیست.

آیت الله گلپایگانی (ره)

الف) اگر موجب نقص و فلج عضو و عقیم شدن نشود بلکه موقتاً جلوگیری از انعقاد نطفه شود مانع ندارد در صورتیکه ضرر دیگری برای بدن نداشته باشد بلی اگر حمل خطر یا ضرر بدنی برای زن داشته باشد می تواند مطلقاً مادامی که ضرر دارد جلوگیری کند.

ب) حرام است.

ج) جایز نیست.

مجمع المسائل، ج ۲، ص ۱۷۳، س ۴۸۵

توضیح المسائل، ص ۴۱۲ و ۴۱۳ و ۴۱۴ با استفاده از م ۲۴۴۲، ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

الف و ب و ج) برای جلوگیری از انعقاد نطفه، هر وسیله مشروعی که بی ضرر باشد و باعث نقص مرد یا زن (مثل اینکه مرد یا زن برای همیشه از قابلیت تولید مثل ساقط شوند) نشود ذاتاً مجاز است و اگر مستلزم نظر و لمس نامشروع باشد تنها در صورت ضرورت فردی یا اجتماعی جایز است.

سبب تنگی
جلوگیری از وقوع عقیم شدن

از انعقاد نطفه، هر وسیله مشروعی که بی ضرر باشد و باعث نقص مرد یا زن (مثل اینکه مرد یا زن برای همیشه از قابلیت تولید مثل ساقط شوند) نشود ذاتاً مجاز است و اگر مستلزم نظر و لمس نامشروع باشد تنها در صورت ضرورت فردی یا اجتماعی جایز است.

سبب تنگی
جلوگیری از وقوع عقیم شدن

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

الف) لازم است نظر شوهر و نداشتن ضرر و موجب عقیم شدن را در نظر بگیرند.
ب) حرام است.

ج) اگر بستن لوله موجب عقیم شدن دائم گردد اشکال دارد و جائز نیست.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۱ ص ۲۸۰، س ۹۵۸

و ج ۲، ص ۲۸۵، با استفاده از س ۹۲۱ و ص ۲۸۷، س ۹۳۱

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) جایز است استعمال چیزی که مانع حمل شود در صورتی که متوقف بر حرامی نباشد و در آن ضرر زیادی نباشد.

ب) جائز نیست.

ج) جائز نمی باشد.

استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

بستن لوله برای جلوگیری از بارداری با وجود یک یا دو فرزند

سؤال: با توجه به فرهنگ استعماری و در شرایطی که تریبون صهیونیسم ها ملت ایران را به داشتن حداکثر ۲ فرزند ترغیب، و اعلام می نماید که: «ما از آینده ایران هراسی نداریم چون جوانان آنها را در ۸ سال جنگ کشته و نسل جوان آینده را با اشاعه تک فرزندی، تنظیم خانواده و ترس از فقر و تربیت، جمعیت شیعه را کنترل کردیم.»

حال با توجه به کم شدن جمعیت شیعه، آیا آموزش های تنظیم خانواده و تجویز رایگان پیشگیری و تجویز وازکتومی و لوله بستن زنان را با داشتن یک یا دو فرزند جایز می دانید؟

آیت الله خامنه ای مد ظله العالی
این امور نباید انجام گیرد.

بستن لوله
این امور نباید انجام گیرد.
دفتر
مشورته ایالتی خاندانی و تناسلی
بخش استفتائات
۴۰۵۹۰

آیت الله سیستانی مد ظله العالی
مانعی ندارد.

بسمه تعالی
مانعی ندارد.
والله اعلم
۱۰ ربیع الثانی
۱۳۹۱
مجلس استفتائات

آیت الله شبیری زنجانی مد ظله العالی

اموری که منجر به عقیم شدن مرد و زن شود، در غیر موارد ضرورت اشکال دارد.

بسمه تعالی
اموری که منجر به عقیم شدن مرد و زن شود، در غیر موارد ضرورت
اشکال دارد.

بخش استفتائات
دفتر مشورته
تناسلی و خاندانی
تهران

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

در شرایط فعلی هیچیک از این امور شرعاً جایز نیست باید با توطئه های دشمن در این زمینه مبارزه کرد.

در شرایط فعلی، هیچک از این امور شرعاً جایز نیست باید با توطئه های دشمن در این زمینه مبارزه کرد.

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

عقیم کردن دائمی حرام است و عقیم کردن موقت (جلوگیری از بارداری به طور موقت) چنانچه ضرر مهمی نداشته باشد و متوقف بر کار حرامی - مثل لمس و نظر به عورت از غیر شوهر یا لمس و نظر به بدن بوسیله ی اجنبی - نباشد اشکالی ندارد.

منهاج الصالحین، ج ۳، (المعاملات)، کتاب نکاح، ص ۳۲۲، م ۱۳۷۸

بسم الله تعالی

مانعی ندارد.

والله اعلم
۱۳۳۳

حکم لمس و نظر در باز کردن وازکتومی

سؤال: با توجه به خطرات کاهش جمعیت و تأکید بر افزایش نسل، افرادی که برای جلوگیری از بارداری از روش بستن لوله استفاده نموده‌اند آیا می‌توانند برای باز کردن به پزشک مراجعه کنند، در صورتی که این کار مستلزم لمس و نظر باشد؟

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

مطلب ذکر شده مجوز لمس و نظر حرام نیست.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مطلب ذکر شده مجوز لمس و نظر حرام
نیست.
دفتر
حسرت آیه الله خامنه‌ای مد ظله العالی
بخش استفتائات

آیت الله سبحانی رحمته الله علیه

چون مستلزم لمس و نظر است اشکال دارد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
چون مستلزم لمس و نظر
است اشکال دارد.
در کلام
مجلس

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

اگر اضطرار یا حرج باشد یا اینکه از موارد معالجه باشد جایز است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اگر اضطرار یا حرج باشد یا اینکه
از موارد معالجه باشد جایز است.

فتح رجب المرجب

۱۴۴۱

۴۱۷۵

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

چنانچه اقدام قبلی، هنوز منجر به عقیمی دائمی آنها نشده و اکنون اقدام نکردن - به رفع انسداد- به عقیمی دائم می انجامد می توانند اقدام کنند هر چند مستلزم لمس و نظر باشد.

باسم تعالی

چنانچه اقدام قبلی، هنوز منجر به عقیمی دائمی آنها نشده و
 اکنون اقدام نکردن - به رفع انسداد- به عقیمی دائم
 می انجامد می توانند اقدام کنند هر چند مستلزم لمس و نظر باشد.

۱۳ آبان ماه ۱۳۹۱

۱۳۹۱/۱۰/۱۳

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

لمس و نظر در فرض سؤال جایز نیست ولی در صورت ضرورت مانعی ندارد.

بسم الله الرحمن الرحیم

لمس و نظر در فرض سؤال جایز نیست ولی در صورت ضرورت مانعی ندارد والله
 العالی. ۱۲ آبان ماه ۱۴۴۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

چنانچه امکان مراجعه به پزشک همجنس نباشد، به مقدار ضرورت جایز است.

چنانچه امکان مراجعه به پزشک همجنس
 نباشد، به مقدار ضرورت جایز است.

۱۳۹۱/۱۰/۱۳

۱۳۹۱/۱۰/۱۳

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

خیر.

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

تلقیح اسپرم اجنبی به لحاظ فقدان اسپرم در شوهر

سؤال: یکی از مشکلات زوجین نازا فقدان اسپرم در شوهر است که در کشورهای غربی این نقص با تلقیح اسپرم از مردان دیگر به زن مرتفع می‌شود. ضمناً در این رابطه بانک اسپرم وجود دارد و مشخصات مرد دهنده اسپرم با شوهر بیمار مقایسه شده و سعی می‌شود فرد از نظر ژنتیک شباهت با شوهر بیمار داشته باشد و فاقد بیماری‌های ارثی باشد و از آن جایی که روش فوق تنها راه حاملگی در زنانی است که شوهرشان اصلاً اسپرم ندارند؛ حکم شرعی مسأله چیست؟

امام خمینی رحمته الله علیه

داخل نمودن منی اجنبی در رحم زن اجنبیه جایز نیست، چه با اجازه زن باشد یا نه، و چه با اجازه‌ی شوهر باشد یا نباشد.

تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۵۹، م ۲

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

سؤال: خانمی که شوهرش فاقد اسپرم و نطفه می‌باشد اگر بخواهند نطفه مرد اجنبی را در رحم او تزریق نمایند: (۱) آیا احتیاج به طلاق و عده دارد؟
(۲) آیا شوهر می‌تواند دوران حمل با او همبستر شود؟

نیاز به طلاق ندارد ولی اصل این کار حرام است و بچه هم مال مرد صاحب نطفه است نه شوهر زن و نزدیکی شوهر هم با زن جایز است.

بیمرد طلاق ندارد ولی اصل این کار حرام است
و بچه هم مال مرد صاحب نطفه است نه شوهر زن
و نزدیکی شوهر هم با زن جایز است

عزل بقا
دفتر مشاورت و پژوهش‌های فقهی

آیت الله تبریزی رحمته الله

بِسْمِ تَعَالَى عَمَلِ مَرْبُورٍ
جَائِزِ نَيْسْتِ وَ اِنَّهُ اَعْلَمُ.

عمل مزبور جایز نیست.

آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی

این عمل فی نفسه اشکال ندارد لکن از لمس و نظر حرام باید اجتناب شود و بچه

ملحق به زن و مرد صاحب نطفه است.

بِسْمِ تَعَالَى

این عمل فی نفسه اشکال ندارد، لکن از لمس و نظر حرام باید اجتناب شود

و بچه ملحق بر زن و مرد صاحب نطفه است
۱۳۹۷/۱۱/۴

آیت الله خویی رحمته الله

جایز نیست نطفه و منی مرد اجنبی را به زنی تلقیح و تزریق نمایند.

توضیح المسائل (ملحقات)، ص ۵۶۱، م ۴۳

آیت الله سیستانی مد ظله العالی

جایز نیست ولی اگر تخمک زن را با اسپرم مرد در خارج از رحم بارور کنند و سپس

در رحم قرار دهند جایز است و در این صورت هم فرزند آن مرد نخواهد بود بلکه فرزند

صاحب اسپرم است. و جواز این امر در صورتی که مستلزم حرامی مانند کشف عورت

باشد اختصاص به موارد ضرورت دارد مانند این که بچه دار نشدن برای او حرجی باشد.

بِسْمِ تَعَالَى

جایز نیست ولی اگر تخمک زن را با اسپرم مرد در خارج از رحم بارور کنند و سپس در رحم قرار دهند
جایز است و در این صورت هم فرزند آن مرد نخواهد بود بلکه فرزند صاحب اسپرم است
و جواز این امر در صورتی که مستلزم حرامی مانند کشف عورت باشد اختصاص به موارد ضرورت
دارد مانند این که بچه دار نشدن برای او حرجی باشد.

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

به طور کلی لقاح تخمک و اسپرم غیر زن و شوهر - ولو در آزمایشگاه - حرام است. ولی اگر بین آنها به طریق شرعی زوجیت - ولو موقت - حاصل شود و لقاح صورت گیرد اشکالی ندارد. در تمام مواردی که لقاح فی نفسه جایز است اگر مقدمات آن مثل گرفتن تخمک و اسپرم یا انتقال به رحم مستلزم لمس و نظر حرام باشد این اقدامات جایز نیست مگر در فرض اضطرار و استیصال.

بسمه تعالی
به طور کلی لقاح تخمک و اسپرم غیر زن و شوهر - ولو در آزمایشگاه - حرام است ولی اگر بین آنها به طریق شرعی زوجیت - ولو موقت - حاصل شود و لقاح صورت گیرد اشکالی ندارد. در تمام مواردی که لقاح فی نفسه جایز است اگر مقدمات آن مثل گرفتن تخمک و اسپرم یا انتقال به رحم مستلزم لمس و نظر حرام باشد این اقدامات جایز نیست مگر در فرض اضطرار و استیصال.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

این عمل به نظر اینجانب اشکال دارد.

سنة ۱۳۸۲
ج - این عمل بنظر اینجانب اشکال دارد. و در امام ۳۳ ص ۴۲۱ نظر ۴۲۱
مکتب مطبوعه

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

این نوع تلقیح قطعاً جایز نیست.

این نوع تلقیح قطعاً جایز نیست

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

جایز نیست.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

تلقیح اسپرم مرد بیگانه جایز نیست و فرزندی که از این راه متولد می شود شبیه فرزند نامشروع است.

تلقیح اسپرم مرد بیگانه جایز نیست و فرزندی که از این راه متولد می شود شبیه فرزند نامشروع است: بسم الله الرحمن الرحیم

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

جایز نیست.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۲، ص ۲۸۲، س ۹۰۸

توضیح المسائل، ص ۶۰۹

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

جایز نیست.

توضیح المسائل، ص ۷۷۰ م ۲۸۹۸

تلقیح نطفه همسر

سؤال: تلقیح نطفه شوهر به زن چه حکمی دارد؟

امام خمینی رحمته الله

با حفظ جمیع جهات شرعیه جایز است.

استفتائات، ج ۳، ص ۶۲۶، س ۷۸

آیت الله بهجت رحمته الله

از نطفه شوهر خودش باشد و هیچ لمس و نظر حرامی نباشد مثل اینکه خود شوهر

این کار را بکند اشکال ندارد.

رساله
از نطفه شوهر خودش باشد هیچ لمس و نظر حرامی نباشد مثل اینکه
خود شوهر این کار را بکند اشکال ندارد

آیت الله تبریزی رحمته الله

در صورتی که مستلزم لمس و نظر اجنبی یا اجنبیه باشد جایز نیست.

استفتائات جدید، ج ۲، ص ۴۵۶، با استفاده از س ۱۸۵۴

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله

عمل مذکور فی نفسه اشکال ندارد ولی واجب است از مقدمات حرام مانند لمس و نظر

اجتناب شود.

اجوبه الاستفتائات، ص ۲۸۰، س ۱۲۷۲

آیت الله خوئی رحمته الله

جایز است تلقیح نطفه شوهری به زن او، ولی غیر از شوهر جایز نیست کس دیگر

متصدی این عمل باشد در صورتی که مستلزم لمس و نگاه باشد.

توضیح المسائل، (ملحقات)، ص ۵۶۲، ۴۵م

آیت‌الله سیستانی رحمته‌الله علیه

تلقیح زن با منی شوهرش، جایز است. البته اگر این کار مستلزم نگاه به جایی که دیدن آن حرام است و لمس قسمتی از بدن که لمس آن حرام است، باشد، جز شوهر جایز نیست کسی این کار را انجام دهد مگر در موارد ضرورت مانند اینکه بچه دار شدن برای او حرجی (ضروری) باشد هر چند از جهت سرزنش دیگران و راهی برای حامله شدن بجز این راه نباشد.

توضیح المسائل، (ملحقات)، ص ۶۰۵، م ۶۹

فقه برای غرب نشینان، ص ۲۷۸، م ۴۳۵

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله علیه

ظاهراً تلقیح نطفه شوهر به زن جائز است.

استفتاء
ظاهر تلقیح نطفه شوهر به زن جائز است
۱۴ خرداد ۱۳۸۴ - ۲۶ شهریور ۱۳۸۴
موسسه تخصصی فقه اسلامی

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه

اگر توسط شوهر خود زن باشد اشکال ندارد و مباشرت دیگری حتی اگر زن باشد جائز نیست.

بسم الله الرحمن الرحیم
اگر توسط شوهر خود زن باشد
و مباشرت دیگری جز از زن نباشد
جائز است
موسسه تخصصی فقه اسلامی

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

به طور کلی تلقیح نطفه شوهر به همسر خودش اگر مستلزم مقدمات حرامی نباشد مانع شرعی ندارد مگر اینکه عدم اینکار موجب عسر و حرج یا ناراحتی غیر قابل تحمل باشد به طوری که موجب جدایی و طلاق شود.

استفتائات، ج ۲، ص ۶۱۰ س ۱۶۲۶ و ج ۱، ص ۵۶۷، س ۲۱۱۶

اگر مستلزم کار حرامی باشد مثل نظر به عورت یا تالی فاسدی داشته باشد جایز

نیست.

گردد که در صورتی که عورت یا تالی فاسدی در آن باشد جایز نیست.

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

تلقیح نطفه به حلیله (همسر) خود در صورتی که خود زوج متصدی باشد اشکال

ندارد.

مجمع المسائل، ج ۲، ص ۱۷۶ و ۱۷۷، س ۴۹۶

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

تلقیح نطفه شوهر اگر مستلزم نگاه و لمس نامحرم باشد تنها در موقع ضرورت جایز

است.

استفتائات، ج ۱، ص ۴۶۳، س ۱۵۲۷

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

تلقیح نطفه شوهر به زن بدون واسطه جایز است، ولی اگر تلقیح با واسطه باشد اگر

مستلزم لمس و نظر باشد، جایز نیست.

توضیح المسائل، ص ۶۰۸، مسائل مستحدثه، با استفاده از س ۱، (لقاح مصنوعی)

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۲، ص ۲۸۲، س ۹۰۹

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

تلقیح نطفه شوهر به زن به وسیله خود شوهر جایز است و به وسیله غیر شوهر در

صورتی که متوقف بر انجام کار حرامی باشد ارتکاب آن کار حرام است.

توضیح المسائل، ص ۷۷۰، م ۲۹۰۰

انتقال نطفه لقاح یافته زوج با تخمک زن دیگر در رحم زوجه

سؤال: گاهی بعضی از زوج ها به علت عدم تخمک گذاری در زن که وجود آن برای عمل لقاح ضروری است، مجبور به جدایی شده و یا به علت عدم امکان درمان بیماری و بچه دار نشدن، با مشکلات زناشویی و روحی مواجه می شوند، آیا در این صورت جایز است که به روش علمی از تخمک گذاری زن دیگری برای انجام عمل لقاح با نطفه همسر خودش در خارج از رحم استفاده شود و سپس نطفه لقاح یافته به رحم آن زن منتقل گردد؟

آیت الله اراکی رحمته الله

اگر مستلزم حرام خارجی نباشد مثل نظر اجنبیه به عورت زن و لمس و امثال آن جایز است و اما اگر نطفه شوهر با زن اجنبیه ای که نطفه اش تخمک دارد ترکیب شود و به همسر او که تخمک ندارد تزریق شود، الحاق ولد مشکل است. همچنین اگر از نطفه مرد و زن اجنبی ترکیب شده و به رحم زن وارد شود، مشکل است الحاق ولد، و الحاق به صاحب نطفه غیر شوهر مشکل است.

توضیح المسائل، ص ۵۸۰، (استفتائات) س ۷

آیت الله بهجت رحمته الله

زنی که حامله نمی شود و لقاح مصنوعی هم مستلزم لمس و نظر محرم است جایز نیست، ولی اگر زن بدین جهت مبتلا به بیماری اعصابی و روحی شده که به حد اضطراب رسیده باشد، جایز است با مراعات بر اقل از لمس یا نظر یا یکی از آن ها یا لمس با دستکش مثلاً. و تا ممکن است رجوع به پزشک زن، نباید به پزشک مرد مراجعه کرد.

بِقَوْلِهِ: زنی که حامله نمی شود و لقاح هم مستلزم لمس و نظر محرم است
جایز نیست، ولی اگر زن بدین جهت مبتلا به بیماری اعصابی و
روحی شده که به حد اضطراب رسیده باشد، جایز است با
مراعات بر اقل از لمس یا نظر یا یکی از آن ها یا لمس با دستکش
مثلاً. و تا ممکن است رجوع به پزشک زن، نباید
به پزشک مرد مراجعه کرد.

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

نشان دادن زن بدن و عورتش را به اجنبی و عورتش را حتی به مماثل خودش در غیر موارد معالجه از مرض حرام است و نشان دادن مرد عورتش را به غیر زنش در غیر موارد معالجه از مرض حرام است.

نشان دادن زن بدن و عورتش را به اجنبی و عورتش را
حتی به مماثل خودش در غیر موارد معالجه از مرض حرام است
و نشان دادن مرد عورتش را به غیر زنش در غیر موارد معالجه
از مرض حرام است. جواد تبریزی

آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی

عمل مذکور هر چند فی نفسه اشکال ندارد ولی کودکی که از این طریق متولد می‌شود ملحق به صاحب نطفه و تخمک بوده و الحاق آن به زنی که صاحب رحم است مشکل می‌باشد، لذا باید نسبت به احکام شرعی مربوط به نسب، احتیاط رعایت شود.

اجوبه الاستفتائات، ص ۲۸۲، س ۱۲۷۳

آیت الله خویی رحمته الله علیه

جایز نیست.

منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۴۲۷، با استفاده از ۴۳

صراط النجاة، ج ۲، ص ۳۱۸ و ۳۱۹، با استفاده از ۱۰۰۳-۱۰۰۱

آیت الله سیستانی مد ظله العالی

فی حد ذاته اشکال ندارد ولی در ترتیب احکام مادر و فرزندی نسبت به هر دو زن باید احتیاط شود گرچه از جهت محرمیت با صاحب رحم محرم است.

فی حد ذاته اشکال ندارد ولی در ترتیب احکام مادر و فرزندی نسبت به هر دو

زن باید احتیاط شود گرچه از جهت محرمیت با صاحب رحم محرم است.

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

اگر در لحظه تلقیح، آن زن، همسر مرد باشد تلقیح جایز است. البته اقدام فوق اگر مستلزم لمس و نظر حرام باشد تکلیفاً جایز نیست مگر در فرض ضرورت و استیصال.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اگر در مخطط تلقیح، آن زن همسر مرد باشد تلقیح جایز است البته اقدام فوق اگر مستلزم لمس و نظر حرام باشد همچنین جایز نیست مگر در فرض ضرورت و استیصال.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

قرار دادن آن در رحم زن عقیم اگر بنحوی باشد که زوج زنی را مثلاً بعقد موقت خود درآورد و با او نزدیکی کند و سپس نطفه منعقد را خود زوج مباشرتاً در رحم زن دیگرش که عقیم است قرار دهد اشکال ندارد ولی اگر خود زوج اهلیت این کار را نداشته باشد و عمل مذکور به وسیله‌ی شخص اجنبی انجام شود جائز نیست. و بهر حال فرزند ملحق به زن عقیم نیست.

قرارداد اول از در رحم آن عقیم اگر منعقد باشد که زوج زنی را مثلاً بعقد موقت خود درآورد و با او نزدیکی کند و سپس نطفه منعقد را خود زوج مباشرتاً در رحم زن دیگرش که عقیم است قرار دهد اشکال ندارد ولی اگر خود زوج اهلیت این کار را نداشته باشد و عمل مذکور به وسیله‌ی شخص اجنبی انجام شود جائز نیست مگر در فرض ضرورت و استیصال.

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

اگر عسر و حرج شدید باشد به این معنا که راهی جز طلاق ندارد و بعد از طلاق هم هر دو مشکل غیر قابل تحمل دارند، مانعی ندارد.

اگر عسر و حرج شدید باشد مانعی ندارد.

و بعد از طلاق هم هر دو مشکل غیر قابل تحمل دارند، مانعی ندارد.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

استفاده از تخمک زن نامحرم و ترکیب آن با نطفه این شوهر جایز نیست مگر اینکه آن زن بی مانع باشد و صیغه عقد موقت جاری گردد و بعد از ترکیب آن دو نطفه باقیمانده مدت عقد موقت را ببخشند.

استفاده از تخمک زن نامحرم در ترکیب آن با نطفه این شوهر جایز نیست
مگر اینکه آن زن بی مانع باشد و صیغه عقد موقت جاری گردد و بعد از ترکیب
آن دو نطفه باقیمانده مدت عقد موقت را ببخشند =

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

خیر جایز نیست.

خیر جایز نیست.

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

جایز نیست.

استفتانات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

اجاره رحم زن دیگر

سؤال: الف) اگر نطفه بارور شده زن و شوهری را در رحم زن دیگری قرار دهند، آیا این عمل جایز است؟

ب) این فرزند از کدام یک (زن و شوهر یا صاحب رحم) ارث می برد؟

ج) این فرزند به کدام (زن و شوهر یا زن صاحب رحم) محرم است؟

امام خمینی رحمته الله

الف) جایز نیست.

ب) از صاحب نطفه و تخمک ارث می برد.

ج) به زن و شوهر محرم است.

تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۶۲۱، با استفاده از م ۱ و ۲ و ۳

توضیح المسائل، ص ۴۸۶، با استفاده از م ۲۸۷۶ و ۲۸۷۷

آینا الله بهجت رحمته الله

الف) حرام است.

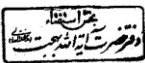
ب) حرام است.

ب و ج) ملحق به صاحب نطفه است و نسبت به صاحب رحم احتیاط مناسب، ترک

نشود.

ب و ج: ملحق به صاحب نطفه است و نسبت به صاحب رحم -

احتیاط مناسب، ترک نشود -

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

الف) عمل مذکور جایز نیست، و اجرت هم باطل است.

ب) فرزند به صاحب آب (نطفه) ملحق است و از او ارث می برد و بالعکس. در صورتی که تمام شرائط ارث بین آن دو برقرار باشد و همچنین از مادری که متولد شده ارث می برد و بالعکس.

صراط النجاة، ج ۹، ص ۲۸۲، ص ۹۵۶ و ص ۲۸۰، س ۹۴۷ و ج ۲، س ۹۵۳

آیت الله خامنه ای رحمته الله علیه

الف، ب، ج) این عمل فی نفسه اشکالی ندارد لکن از لمس و نظر حرام باید اجتناب شود و بچه ملحق به زن و مرد صاحب نطفه و تخمک است و از آنها ارث می برد و نسبت به صاحب رحم از حیث محرمیت احتیاط رعایت شود البته اگر به مقدار مقرر شرعی با رعایت شرایط مربوطه به او شیر داده شود، محرمیت حاصل می شود.

بسم الله

الف، ب، ج) این عمل فی نفسه اشکال ندارد لکن از لمس و نظر حرام باید اجتناب شود و بچه ملحق به زن و مرد صاحب نطفه و تخمک است و از آنها ارث می برد و نسبت به صاحب رحم از حیث محرمیت احتیاط رعایت شود البته اگر به مقدار مقرر شرعی با رعایت شرایط مربوطه به او شیر داده شود، محرمیت حاصل می شود.

دفتر
حضرت آیت الله خامنه ای مد ظله العالی
بخش استفتائات

۲۵۲۹۹

آیت الله خویی رحمته الله علیه

الف) جایز نیست.

ب) از صاحب نطفه ارث می برد.

منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۴۸۴، با استفاده از ۴۳م

استفتائات، ص ۳۸۶، با استفاده از ۱۲۴۵ و ۱۲۴۶

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

الف) قرارداد جنین در رحم زن دیگر اگر آن زن با مرد صاحب اسپرم محرم باشد (مثل خواهر و...) بنا بر احتیاط، جایز نیست و اگر محرم نباشد، جایز است، البته اگر این کار مستلزم نگاه به جایی که دیدن آن حرام است و لمس قسمتی از بدن که لمس آن حرام است، باشد به جز شوهر جایز نیست کسی این کار را انجام دهد مگر در موارد ضرورت.

ب) از صاحب نطفه و تخمک ارث می‌برد.

ج) به صاحب رحم محرم است. به صاحب تخمک باید رعایت احتیاط شود.

استفتانات، ج ۱، ص ۳۶۶، س ۴۵۱

توضیح المسائل، ص ۴۸۷، م ۶۷ و ۶۸

آیت الله شبیری رحمته الله علیه

قرار دادن نطفه ترکیب شده زوجین در رحم زن دیگر فی نفسه اشکال ندارد و فرزند متعلق به صاحبان نطفه است و جمیع احکام فرزند را دارد. نسبت به محرمیت صاحب رحم با فرزند در فرض تحقق رضاع شرعی احتیاطاً

بسم الله تعالی

قراردادن نطفه ترکیب شده زوجین در رحم زن دیگری فی نفسه اشکال ندارد و فرزند متعلق به صاحبان نطفه است و جمیع احکام فرزند را دارد. نسبت به محرمیت صاحب رحم با فرزند در فرض تحقق رضاع شرعی احتیاطاً شود.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

اگر مستلزم هیچ خلاف شرعی مانند لمس و نظر حرام و غیره نباشد فی حد نفسه اشکال ندارد. لکن پدر و مادر بچه همان صاحبان نطفه هستند. به با آن زن دیگر و شوهرش نسبتی ندارد.

از دستهای هیچ مخلوقی که در این دنیا
 لمس و نظر در صورت جنین متعلق به
 همان زن دارد. لکن در صورتی که
 همان صاحبان نطفه شرعی هستند
 همان مادر و پدر فرزند
 نمی‌باشد.
 در امامت و ولایت
 سلسله پسران و دختران

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

(الف) به هیچ وجه جایز نیست.

(ب) ارث بردن از صاحب رحم مشکل است. احوط این است که مصالحه کنند (با

وارث صاحب رحم)

(ج) ولد به صاحب نطفه ملحق می شود و اگر جنین از

بدو رشد در رحم زن دیگر قرار گیرد زن مادر محسوب می شود.

جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۶۴، ۵۶۵، س ۲۱۰۷، ۲۱۱۰ و ص ۵۶۷، س ۲۱۱۸، قسمت ج

استفتاء شفاهی از دفتر

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

(الف) این امر ذاتاً جایز است ولی چون غالباً مستلزم نگاه و لمس حرام است جز در

موارد ضرورت جایز نیست.

(ب و ج) این فرزند متعلق به صاحبان نطفه و با آنها محرم است و از آنها ارث می برد

و در مورد مادر جانشین به منزله فرزند رضاعی است بلکه از آن در بعضی جهات اولویت

دارد چرا که تمام گوشت و استخوان او از وی روییده است بنابراین حرام است که بعداً با

آن زن و فرزندان او ازدواج کند اما ارث نمی برد.

استفتانات، ج ۳، ص ۵۲۳ س ۱۴۴۳

استفتانات جدید، ج ۱، ص ۴۶۳ و ۴۶۴، س ۱۵۲۹ و ۱۵۳۰

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

(الف) در صورتی که این عمل توسط شوهر و در رحم زن دوش انجام شود اشکال

ندارد.

ب و ج) در صورتی که ثابت شود که طفل از نطفه زن و مرد اولی (زوج و زوجه) بوجود آمده ملحق به آن دو می باشد و تمام احکام محرمیت و ارث بر آن مترتب است. این طفل با مادرثانی (جانشین) محرم نیست و از او ارث نمی برد .
هزار و یک مسأله فقهی، ج ۲ ص ۲۸۲، س ۹۱۰ و ص ۲۸۵ و ۲۸۶، س ۹۲۴

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) اگر در زمانی که نطفه را در رحم زن قرار می دهند این زن که می خواهند نطفه را در رحم او قرار دهند همسر دائمی یا موقت صاحب نطفه باشد جایز است مگر اینکه متوقف بر انجام کار حرامی باشد که ارتکاب آن کار، حرام است مثل نظر و لمس عورت از غیر همسر.

ب) از مردی که صاحب نطفه است و از زنی که صاحب رحم است ارث می برد.

ج) به مردی که صاحب نطفه است و زنی که صاحب رحم است.

استفتائات موجود در واحد پاسخ به سؤالات

لمس و نظر به بیمار غیر همجنس

سؤال: الف) حکم لمس و نظر پزشک نسبت به بیمار غیر هم جنس چگونه است؟ (در صورت ضرورت و عدم ضرورت)

ب) در صورت اضطرار حکم نظر به عورت برای معالجه چیست؟

امام خمینی رحمته الله

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد ولی باید به مقدار ضرورت اکتفا کند و اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند، نباید او را نگاه کند. ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند بنا بر احتیاط واجب باید آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، اشکال ندارد.

تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۱۸، م ۲۲

توضیح المسائل، ص ۳۳۵، م ۲۴۴۱ و ۲۴۴۲

آینا الله اراکی رحمته الله

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم با فرض نبودن زنی که در کیفیت معالجه و تحمل درد با مرد مساوی باشد، ناچار شود که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند بنا بر احتیاط واجب باید آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، اشکال ندارد.

المسائل الواضحه، ج ۲، ص ۹۲ و ۹۳، م ۲۴۵۵، ۲۴۵۶

توضیح المسائل، ص ۴۵۱، م ۲۴۵۵

آیت الله بهجت رحمته الله

الف) در صورتی که پزشک زن و مرد همتراز و متخصص برای بیماران وجود دارد، معاینه و لمس غیر همجنس حرام است.

اگر مرد برای معالجه زن نامحرم و یا زن برای معالجه مرد نامحرم ناچار شود که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند، اشکال ندارد، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند، و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند، اشکال ندارد.

احکام و استفتائات بهداشتی و پزشکی، ص ۲۹ با استفاده از س ۱، ۲ و ۳

توضیح المسائل، ص ۳۸۶، م ۱۹۴۱ و ۱۹۴۲

آیت الله تبریزی رحمته الله

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند بنابراین احتیاط واجب باید آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند و اگر برای معالجه چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، نگاه کردن جایز است.

توضیح المسائل، ص ۳۷۳، م ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

المسائل المنتخبة، ص ۳۰۷، م ۱۰۲۷ و ۱۰۲۸

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

الف) در صورتی که درمان منوط به برهنه کردن بدن زن در برابر پزشک مرد و لمس و نگاه کردن به آن باشد و معالجه با مراجعه به پزشک زن امکان نداشته باشد، اشکال ندارد. ب) نگاه کردن غیر شوهر حتی پزشک به عورت حرام است مگر هنگام اضطرار و برای درمان بیماری که در این صورت اگر نگاه کردن با آئینه ممکن باشد و نگاه مستقیم و لمس ضرورتی نداشته باشد، جایز نیست.

اجوبة الاستفتائات، ص ۲۸۶، س ۱۲۹۸ و با استفاده از س ۱۲۹۹ و ۱۳۰۲

آیت الله خونی رحمته الله علیه

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد ولی باید به مقدار ضرورت اکتفا کند و اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند، نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند، نباید او را نگاه کند. ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند بنابراین احتیاط واجب باید آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، اشکال ندارد.

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۲، ص ۵۸۵، با استفاده از م ۴۸

توضیح المسائل، ص ۴۳۶، م ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

آیت‌الله سیستانی مد ظله العالی

الف) اگر زنی ناچار به معالجه از مرضی باشد و مرد نامحرم برای معالجه نمودن او بهتر باشد، می‌تواند به مرد نامحرم مراجعه نماید و چنانچه آن مرد ناچار باشد که برای معالجه او را نگاه کند و دست به بدن او بزند، اشکال ندارد. ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند، و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند بنا بر احتیاط واجب باید آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، اشکال ندارد و همچنین است اگر مدت نگاه کردن به عورت کوتاهتر از مدت نگاه کردن در آئینه باشد.

توضیح المسائل، ص ۴۸۷، ۲۴۰۴م و ۲۴۰۵

منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۱۳ و ۱۴، ۲۱م و ۲۲

آیت‌الله شبیری زنجانی مد ظله العالی

الف) اگر زنی برای معالجه ناچار باشد به مرد نامحرم مراجعه کند و مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند، همچنین اگر معالجه منحصر به پزشک نامحرم نباشد ولی زن در اثر بی اطلاعی از پزشک معالج زن یا محرم، ناچار باشد که به مرد نامحرم مراجعه کند، در صورتی که معالجه مرد بدون دست زدن یا نگاه کردن به قسمت های مُحَرَّم از اعضای زن امکان پذیر نباشد و مرد بداند که معالجه به مثل او منحصر نیست جایز نیست معالجه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه غیر همسر خود ناچار باشد که به عورت او نگاه کند بنا بر احتیاط مستحب آئینه ای را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند، ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، بدون تردید اشکال ندارد.

توضیح المسائل، ص ۵۲۷، م ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند، نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند، اشکال ندارد.

توضیح المسائل، ص ۴۹۳، م ۲۴۵۰

هدایة العباد، ج ۲، ص ۳۹۸، م ۲۲

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند، باید آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، اشکال ندارد.

العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۲، ص ۶۸۷، با استفاده از م ۴۸

توضیح المسائل، ص ۴۳۵ م ۲۵۶۳ و ۲۵۶۴

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند، نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود که به عورت او نگاه کند، اشکال ندارد.

هدایة العباد، ج ۲، ص ۳۰۸، م ۱۰۶۷

توضیح المسائل، ص ۴۱۳ و ۴۱۴، م ۲۴۵۰ و ۲۴۵۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

الف) اگر طبیب مرد ناچار باشد دست به بدن زن بزند یا طبیب زن ناچار باشد دست به بدن مرد بزند باید دستکش یا مانند آن در دست داشته باشد، ولی نگاه کردن پزشک به نامحرم برای معالجه در صورت ضرورت یا جایی که همجنس توانائی کافی ندارد، جایز است.

ب) هرگاه پرستار یا طبیب ناچار باشد دست به عورت بیمار بزند باید دستکش یا مانند آن در دست داشته باشد و اگر راهی جز نگاه مستقیم نداشته باشد به مقدار ضرورت جایز است. (حتی در صورتی که پزشک همجنس باشد)

توضیح المسائل، ص ۴۰۶، م ۲۰۸۸ و ۲۰۸۹

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۲، ص ۷۶۵، با استفاده از م ۴۸

استفتانات، ج ۲، ص ۶۰۰، با استفاده از س ۱۷۳۶ و ج ۳، ص ۵۱۰ س ۱۳۸۰

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

الف) اگر مرد برای معالجه زن نامحرم ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند اشکال ندارد، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند.

ب) اگر انسان برای معالجه کسی ناچار شود به عورت او نگاه کند چنانچه ضرورت با نگاه کردن در آئینه مرتفع می شود آئینه را در مقابل گذاشته و در آن نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد، اشکال ندارد.

توضیح المسائل، ص ۴۸۲، م ۲۴۳۷ و ۲۴۳۸

منتخب المسائل، ص ۳۱۹، م ۱۰۲۷ و ۱۰۲۸

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) اگر زن ناچار باشد برای معالجه به مرد نامحرم مراجعه کند و مرد هم برای معالجه ناچار باشد که او را نگاه کند و دست به بدن او بزند جایز است، ولی اگر با نگاه کردن بتواند معالجه کند نباید دست به بدن او بزند و اگر با دست زدن بتواند معالجه کند نباید او را نگاه کند و در هر صورت اگر بتواند با دستکش معالجه کند نباید با دست معالجه نماید.

ب) اگر انسان برای معالجه ناچار باشد به شخصی مراجعه کند و آن شخص هم ناچار باشد که در معالجه به عورت او نگاه کند، بنا بر احتیاط واجب به وسیله آئینه به عورت او نگاه کند ولی اگر چاره ای جز نگاه کردن به عورت نباشد یا معالجه با نگاه کردن در آئینه حرجی باشد، اشکال ندارد.

توضیح المسائل، ص ۶۶۷، م ۲۵۰۵ و ۲۵۰۶

توزیع رایگان وسائل پیش‌گیری و آموزش از بین بردن لقاح احتمالی

سؤال: احتراماً به استحضار می‌رساند مطابق با سیاست‌ها و برنامه‌های وزارت بهداشت در امر تنظیم خانواده، راهکارهایی برای پیشگیری از بارداری به شرح ذیل انجام می‌شود:

۱. توزیع رایگان وسایل پیشگیری از بارداری به کلیه زنان مراجعه کننده به مراکز بهداشتی در سطح شهر و روستا از قبیل: کاندوم، آمپول ضد بارداری، قرص‌های جلوگیری و...

۲. دیگر مسائلی که در راستای برنامه‌های وزارت بهداشت در تنظیم خانواده است؛ آموزش زنان مراجعه کننده در جلوگیری اورژانسی با تعبیر *contracetue emenyaney* (برای آنانی که از روش کاندوم استفاده می‌کنند).

۳. اگر زوجین به هر دلیل احتمال وجود اسپرم را در رحم (برای انعقاد نطفه، و...) بدهند در این صورت تجویز می‌شود که دو نوع قرص را به صورت اورژانسی استفاده کنند. (۸ قرص *ld* به صورت دو دوز منقسم و ۱ قرص *oueceas* که قادر است لقاح را بلافاصله از بین ببرد.) لطفاً با توجه به مطالب بالا بفرمایید: حکم موارد زیر چیست؟

۱. توزیع رایگان وسائل پیشگیری توسط وزارت بهداشت.

۲. اگر لقاح بلافاصله صورت گیرد ولی زوجین اطمینان به این مسأله

نداشته باشند، مصرف این گونه قرص‌ها برای زوجین چه حکمی دارد؟

۳. آموزش و تجویز آنچه موجب از بین رفتن لقاح احتمالی در اسرع

وقت می‌شود.

آیت الله خامنه ای علیه السلام

۱ و ۳) مسئولین مربوطه باید از این گونه امور و این نوع آموزشها اجتناب نمایند.

۲) در صورت عدم اطمینان به لقاح اشکالی ندارد.

بِسْمِ اللَّهِ

۱-۳- مسئولین مربوطه باید از این گونه امور و این نوع آموزشها

اجتناب نمایند.

۲- در صورت عدم اطمینان به لقاح اشکالی ندارد.

۲۰۵۹۰ دفتر
حضرت آیت الله خامنه ای مد ظله العالی
بخش استفتائات

آیت الله سیستانی علیه السلام

۱) فی نفسه مانعی ندارد.

بِسْمِ اللَّهِ

فی نفسه مانعی ندارد

۲ و ۳) مانعی ندارد.

۲ و ۳) مانعی ندارد.

والله اعلم
۱۳۳۳

آیت الله صافی گلپایگانی علیه السلام

آنچه از بررسی آیات و روایات استفاده می شود تأکید بر تناكح و تناسل است و ترس از فقر که فعلاً بعنوان مسئله مورد نظر موافقین جلوگیری از ازدیاد جمعیت است در زمان نزول قرآن هم مطرح بوده و قرآن مجید می فرماید: لا تقتلوا اولادکم خشیه املاق نحن نرزقهم و ایاکم. فرزندان خود را از ترس گرسنگی نکشید ما آنها و شما را روزی می دهیم.

به هر حال مسأله کنترل موالید در بافت اجتماعی و سیاسی جامعه و تغییر اکثریت به اقلیت و به عکس، نقش مهمی دارد و ما در بعض موارد کاملاً با آن روبرو هستیم که با اینکه اکثریت داریم مراعات کنترل موالید از سوی ما و عدم آن از طرف اقلیت موجب بهم

خوردن نظام جامعه می‌شود، به طور مثال در مصر کنترل موالید در مسلمانان معمول است و خود مسلمانان تحت تاثیر تبلیغاتی مثل اولاد کمتر و زندگی راحت‌تر قرار گرفته و به یک یا دو فرزند قناعت می‌کنند ولی قبطی‌های مسیحی که فعلاً در اقلیت هستند به عکس عمل می‌کنند و کثرت موالید را ترغیب می‌نمایند. در نتیجه می‌گویند اگر این وضع ادامه یابد در آینده نه چندان دور، قبطی‌ها اکثریت می‌یابند و مسلمانان اقلیت می‌شوند و کشور اسلامی مسیحی می‌شود.

مسلمانان باید همان دستورالعمل رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را که تناکحوا و تناسلوا فانی آباهی بکم الامم ولو بالسقط را نصب‌العین قرار داده و از برکات و ثواب‌های بسیار که برای والدین مخصوصاً مادر در دوره بارداری و رضاع است خود را محروم نسازند و این برنامه بچه‌داری و بچه‌پروری را از عبادات مهم بشمارند و اینگونه تبلیغات را که توسط بعضی مراکز بین‌المللی هدایت و ساماندهی می‌شود و خیرخواهانه نیست خشتی سازند.

علیکم السلام ورحمة الله

آنچه از بررسی آیات و روایات استفاده می‌شود، تأکید بر تناکح و تناسل است و فرس از فرقه‌ها فعلی بعنوان مسئله مورد نظر مومنان جلوگیری از ازدواج جمعیت استعدا در زمان تولد فرکان هر مطرح بوده و فرکان منجمد می‌فرماید: «لا تکتولوا اولادکم عشیه اطلاق دهن نوزدهم و ایاکم» فرقیاتان خود را از فرس گریستنگی تکشید ما آنها و شما را دوری می‌دهیم».

به حال مسأله کنترل موالید در فضاقت اجتماعی و سیاسی جامعه و تغییر اکثریت به اقلیت و به عکس، فتن مهمی دارد. وما در بعضی موارد کلاً با آن دویور هستیم که با اینکه اکثریت دایم بر اعدا کنترل موالید اتری، ما و همدار آن از طرف اقلیت، موجب بهره‌برداری نظامی جامعه می‌شود. به طور مثال در مصر کنترل موالید در مسلمانان معمول است و خود مسلمانان نسبت تأثیر تبلیغاتی مثل اولاد کمتر و زندگی راحت‌تر قرار گرفته و به تنگ با دور فرکان قناعت می‌کنند ولی قبطی‌های مسیحی که فعلاً در اقلیت هستند به عکس عمل می‌کنند و کثرت موالید را ترغیب می‌نمایند. در نتیجه می‌گویند اگر این وضع ادامه یابد در آینده نه چندان دور قبطی‌ها اکثریت می‌یابند و مسلمانان اقلیت می‌شوند و کشور اسلامی مسیحی می‌شود.

مسلمانان باید همان دستورالعمل رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را که تناکحوا تناسلوا فانی آباهی بکم الامم ولو بالسقطه را نصب‌العین قرار داده و از برکات و ثواب‌های بسیار که برای والدین مخصوصاً مادر در دوره بارداری و رضاع است خود را محروم نسازند و این برنامه بچه‌داری و بچه‌پروری را از عبادات مهم بشمارند و اینگونه تبلیغات را که توسط بعضی مراکز بین‌المللی هدایت و ساماندهی می‌شود و خیرخواهانه نیست خشتی سازند و الله اعلم

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

در شرایط فعلی هیچیک از این امور شرعاً جایز نیست و باید با توطئه های دشمن در این زمینه مبارزه کرد.

در شرایط فعلی، هیچیک از این امور شرعاً جایز نیست باید با توطئه های دشمن در این زمینه مبارزه کرد.

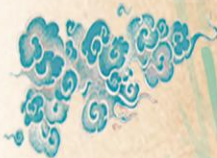
آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

۲. استفاده به غرض از بین بردن نطفه منعقد شده جایز نیست.

۳. جایز نیست.

منهاج الصالحین، ج ۳، المعاملات و کتاب نکاح، ص ۳۲۲، م ۱۴۷۹

جامعه الزهراء ع

معاونت فرسنگی تبلیغی

اداره پاسخ به سؤالات دینی

سایت پاسخ به سؤالات فقه و معارف

